

ii.
IOANNIS PETRI DE LVDEWIG

ICTI CELEBERRIMI

DVCATVS MAGDEBVRGICI ET REGIAE FRIDERICIANAE CAN-
CELLARII, POTENTISSIMI REGIS PRVSSIAE CONSILIARII INTIMI,
PROFESSORIS IVRIS PRIMARII ET ORDINIS IVRECONSVLTO-
RVM PRAESIDIS, AERARII PAVPERVM DIRECTORIS
HEREDITARII DOMINI IN PREZ, BENDORF ET GATTERSTEDT,

COMMENTATIO IVRIS PVBLICI

DE

GERMANIA PRINCIPE
POSTCAROLINGICA

SVB

CONRADO I.
ORIENTALIVM FRANCORVM
REGE.

HALAE MAGDEBVRG.

LITTERIS HENDELIANIS, 1756. (8

C A P V T I.
DE CONRADO, ANTEQVAM
FRANCORVM REGNVM
CAPESSERET.

§. I.

Quo die quoue Consule primum huius
lucis frui cœperit vsura Conradus, non
adnotarunt eius ortui propinquiore
vel (saltem haud ita multum remoti
scriptores *a*); nec id scire multum in-
terest. Quibus parentibus vsus fuerit constat: pa-
trem

Natalis Con-
radi ignora-
tur.

Pater fuit
Conradus

a) Sterile nimirum hic aramus solum; nec responder labori semper emolumentum. Incredibile dictu, quam parci sint veteres, quam ieiuni recentiores, vbi ad Conradum I. deuentum est. Monumenta huius regis exstant quam paucissima, & quæ exstant vel obscura sunt intellectu ob interruptam rerum seriem, vel digestu difficilia, e disiectis quippe dissentientium scriptorum chartis colligenda: plane vt nullius res maiores tenebras & turpius historicorum vel silentium vel dissidium passas esse adseuerauerim. Idcirco nos, quanquam in discussione septennii, in quod sæculi res fortuna cumulauerat, & in quo hodiernum eruditissimorum homi-

Francorum
Comes:
Mater Glis-
muda.

trem quippe habuit cognominem Conradum Seniore,
Francorum Comitem *a)*; matrem Glismudam *b)*, Sue-
uicæ gentis opinor, illustrem feminam *c)*. Quibus au-
tem

num iudicio, Germanicarum rerum cardo vertitur, ne vilissima
quidem momenta prætereunda duximus: præstare tamen inpr-
mis debemus, vt, quantum fieri media nocte potest, curatissimam
ordinis in turbatis rebus, verique in dissensu, & in obscuro per-
spicuitatis rationem habeamus; seduloque dabimus operam, vt
subinde a nobis dicatur, quod ab iis, qui hoc lapidis voluerunt an-
te nos, dictum non sit.

- a)* in Wederouia, magnæ dignationis in aula regia virum: colloquio
enim, quod *Zundiboleb* (Lotharingiæ rex) *habuit cum optimati-
bus Arnulphi & Caroli & suis apud S. Goarem, ex regno Arnulphi
interfuerunt Hatto Archiepiscopus, CVNRADVS & Gebelhardus
Comites*, auctore Reginone *ad annum 899.* Idem Regino *ad ann.
897. & 905.* exponit fuscè grauissimas simultates, quibus inuicem
arserunt Wederouiensis & Bambergensis, Francorum Comitum,
familiæ: quæ quum satis tritæ sint & decantatæ, crambem toties
recoctam apponere denuo nolumus? id indicasse contenti, ceci-
disse Conradum *ann. 905.* in prælio aduersus Albertum Bamber-
gensium, Ottonis, Saxonum Ducis, nepotem, fortissime dimicantem
ad Frideslariam. Ita enim Regino: *Cunradus in primo impetu
multis vulneribus confossus extinctus est. Peracta est cades III.
Cal. Mart. in Hassia, in loco qui dicitur Frideslar & c.*
- b)* cuius nomen primus in lucem protraxit Antiquitatum Fuldensi-
um auctor e charta regia p. 128. *Offerimus igitur & contradimus
deo & sanctissimo eius martyri Bonifacio prædia duo -- vt fratres
victum & vestitum inde habeant, & pro animæ nostræ matrisque
GLISMVDÆ liberatione preces iugiter fundant.*
- c)* genus subobscurum est; neque enim vllum mentionis eius vesti-
gium alibicumque exstat. Vt Sueuicæ genti eam adseramus, Ec-
cardus Jun. facit, qui de Cal. S. Gall. c. 1. *Cunradus, inquit, orato-
rium ingreditur B. Othmari, auctoritate Rom. in sanctum eleua-*

tem maioribus, quo auo atavoque sit progeneratus, anceps est & inter eruditos longa multumque iactata contentio. Sopiemus litem, qua tot ævi medii annales perstrepunt, si Conradum ipsum nulla prorsus natalium cognatione Carolidis innexum fuisse asseueraverimus. Interim ne more Alexandrino nodum Gordio æmulum proteruo ictu rumpere velle videamur d),

Non fuit Carolingus.

ratio-

ti, (nam parentes eius erant, qui eum vexauerant) seque reum, quasi ipse interfuerit factis, ad eius aram reddidit, palliis quoque, auro & argento sanctum placauit. Item: Rex omni anno, dum vixit, censum capitis sui in cera ad sepulcrum eius, vti filius carnificum illorum, pro reatu in eum quasi proprio, misit. At Werinhere & Ruathardus Othmarum vexauerant, qui teste Walafrido cap. 4. de vita Othmari, Alemanniam ab Imperat. missi administrabant ea potestate, qua Berthold & Erchanger, ait Goldastus in notis ad h. l. Sed coniecturæ sunt, vt dixi, e quibus hoc conficitur, aut Glismudam fuisse stirpis Sueuicæ furculum, aut Conradum non fuisse generis Carolini. Enimvero pro peccatis maiorum, qui Othmarum vexauerant, satisfacit. Peccauerant Werinhere & Ruathardus, Sueuiæ Comites. Ergo sunt Conradi maiores. Maiores autem vel paterni sunt vel materni. Si paternos admittis, nouum quid, at parum dicis consentaneum, e Sueuiæ Comitum genere natum fuisse Conradum: & iis gratum facis, qui Conradum a Carolingica prosapia non masculina modo; sed feminina quoque quam longissime remotum volunt. Sed cum noua veris, consentaneis insolita præferre turpe sit historiarum conditori, in Sueuicas origines Conradum conieci non ferimus, utpote cuius e Francorum genere ortus, non tamen regio, vbique celebrantur. Reliquum igitur est, vt maiores materni sint intelligendi & ob ipsum Glismudæ nomen, vagum adhuc & natiuis sedibus excussum, Sueuorum stemmati postliminio inferendum.

d) quod facit 1) Anonymi vetus Chronicon Regum Francorum in Bibliotheca Vindob. apud Lambec. Lib. 2. p. 394. Reginonis Chronico

1) quorum
stirps deficit
in Germania.

2) Conradus I.
ceteritus est.

rationibus agendum est. Primum igitur Carolidarum stirpem cis Rhenum in Ludouico Pueri deliisse, proxima istius æui ac proinde testatior memoria est e). Deinde, cum tanto interuallo Germanicum imperium continua

nico MSCto sine vilo interuallo statim subiunctum, cuius auctor vixit sub Conrado II. Salico, quem in fine ait *adhuc regnare*, cum eius genealogiam, obscuram ceterum historicis, clare pertexuisset. Verba autem ita habent: *Mortuo Arnulfo, Ludouicus puer, eius filius, imperauit quatuor annos, cui Conradus, deficiente sæpe dicta Imperatoria stirpe nobili Francorum. QVAMVIS NON DE EODEM STEMMATE ORTVS, feliciter successit. Quod testimonium eo pretiosum nobis est, quod probe abest a temporibus Conradi I. a partium studio quam longissime. Auctor enim nequaquam taciturus fuisset, si sui Imperatoris Conradi II. natales ex regio & incluto Francorum Carolingicorum sanguine deriuare licuisset.* 2) Crusius *Annal. Sueu. Part. II. lib. 3. c. 7. ex Auentino. Franci iure suo & Hatto Moguntinus Archiepiscopus, Otho regulas Saxonum, rebus Germaniæ & orientali Franciæ Conradum Hassum, filium Conradi, NVLLO GRADV CONTINGENTEM REGVM CÆSARVMQVE DOMVM, imponunt.* 3) Peucer. *Chron. lib. 4. Qui ex diplomatum & historiarum annotatis diligentius origines & propagationes familiarum inuestigarunt. NEGANT hunc Conradum ex FRANCORVM SANGVINE ORTVM ESSE, etsi de origine eius nihil certi vel explorati affirmant.*

e) Wittichind. *Vltimus vero Carolorum apud orientales Francos imperantium Ludewicus ex Arnulpho natus erat. Et, Regi autem Ludouico non erat filius. Regin. Supplem. ad ann. 911. Ludouicus rex, filius Arnulphi Imperatoris obiit, cui Conradus, regia iam stirpe deficiente, in regno successit.*

Herman. Contract. ann. 911. Ludouicus rex adolefens moritur & Ratisponæ sepelitur. Post quem, deficiente in nostris partibus regio stemmate, Conradus regnauit annis septem.

Gobelin. Persona in Cosmodrom. Ludewicus iste sine liberis decessit & cessauit stirps regalis Teutoniarum a Carolo Magno descendens.

tinua successione ad omnes Carolos descenderit, cur principes in vno Conrado tam diligentes fuisse dicere velimus, vt Saxonix Duci ante offerrent, quod Conradi natalibus, si iure minus, pro more tamen proque inueterata consuetudine debuerant? Porro non generis causa; sed propter virtutem electus est in regem. Tum frater Eberhardus, superstes defuncto, quo modo præteriri aut adiri Saxones potuissent? Quid? quod Conradus semetipsum a Francorum regum familia seiungit, quando reges ante se, nusquam maiores suos vocitat, quod quidem ceteri factitarunt f). Sequiores quidam diuersum, præter rationem, tradiderunt, Conradum Ludouici fratris filium appellantes g): quod

3) deinde electus virtutis ergo.

4) frater Eberhardus præteritus est.

5) ipse Conradus se non talem venditat.

Nedum Ludouici Pueri nepos seu fratris filius.

f) Arnulphus & Ludouicus subinde in diplomatis, quibus confirmarunt veterum immunitates, Carolingicos reges *Maiores suos* nominatim vocant, ad hunc fere modum: *Maiores nostri, reges Francorum.* Conradus autem neque *Maiorum* in suis chartis mentionem fecit vquam, & si recensenda essent superiorum cæsarum auctoritas & nomina, sola *Regum, qui nos præcesserunt; regum anteriorum;* appellatione contentus fuit. Ita enim in diplomate Corbeiensi, quod Schatenus producit ad ann. 913. ipsius regis verba habent: *Concessimus, vt coloni eorum coram aduocatis eiusdem loci iustitiam facere cogantur, sicut ANTERIORVM REGVM temporibus præfato monasterio concessam fuisse cunctis fidelibus nostris liquido patet.* Et in Ultraiectensi, quod exhibet Chron. Belg. Ioan. a Leidis lib. 7. cap. 10. *Notum fieri volumus, Episcopum suggestisse maiestati nostræ, vt constituta REGVM, QVI NOS PRÆCESSERVNT, scripta renouari iuberemus.*

g) Godofredus nimirum Viterbiensis, Abbas Urspergensis, Otto Frisingensis, Wernerus Rolewink, Chronographus Saxo, veluti vno ore tradunt, Conradum regis nostri patrem fuisse Arnulphi Imperatoris filium & Ludouici fratrem, quorum fidem in hoc genere commenti

quod creditum est vel falso vel ob causas alias b).

§. II.

menti vel propterea sequi nolumus, quod omnium longissime ab istius ævi memoria afuerunt, cui propiores Wittichindus, Regino, Ditmarus nihil tale tradiderunt. Quibus autem ea se insinuavit auctoritas, præsidium habent in charta Ludouiciana apud Christ. Browerum Annal. Treuirens. lib. IX. cap. 17. quo nepotem suum vocat rex Conradum, hoc est, ut interpretantur, fratris filium. Si nepotis vocabulum pro *fratris filio* accipias, nulla dicto fides erit, cum nemo umquam Conradum seniore Ludouici fratrem aut Arnulphi filium dicere possit, quin eadem opera Eberhardum quoque & Rudolphum Gebhardumque, Conradi senioris fratres, Arnulphi filios & Ludouici fratres venditet, quod a nullo umquam historicorum fieri meminerim. Sin ea significatio, qua *generum* quoque seu filia maritum designat, potius arridet, itidem nutabit rei veritas, cum, ut paullo ante Gobelinus dixit, Ludouicus iste sine liberis decesserit, forte etiam sine vxore, qui obiens *quatuor vix lustra videret*, ut habet sepulcri inscriptio, atque vbiq; *puer, infans, adolescens* (Herm. Contract. ann. 911.) vocaretur: Quamquam hac arte ex his tricis semet expediuerit Heiffius dans l'Histoi-re de l'Empire l. 2. c. 1. vbi putat, Conradum forte pro more inter Procere Germaniæ valde vsitato, ut connubia infantum inde ab incunabulis paciscantur, pactum sibi esse nuptias paruulæ Ludouici filiolæ, quæ post obierit, ob quam rem merito Augusti nepos diceretur. Honoris igitur reliquum est ut vocabulum seu appellatio fuerit, qua quemdam amicorum Conradus ipse quoque, ut infra videbimus, dignatus est Erwalgerum, ad eum fere modum, quo Cæsares nostri Archiepiscopos electores, Neven, Principes electores Oheim; Galliarum reges hodiernum bene de republica merentes Duces *Cousins* vocant.

b) Scriptores nimirum rudiorum temporum gentis & nationis nomen putauerunt esse generis; *Francus* enim vocatur; sed non omnis Francus est Carolingus: idque putauerunt e re Conradi fore, cum ipsius forte non minus interesset Carolingum se credi, quam

§. II.

Willinaburgi forte natus est & educatus ⁱ); literisque ^k), ut cum erant tempora, leuiter imbutus

Patria Conradi.

quam Carolingorum interfuit, e veteri Merouidarum profapia deriuari stirpem suam.

Denique diuisio historiae Augustae commodior visa scribentibus est, si, nullo intercalato, transitus e Francorum familia statim ad Saxones fieri posset.

Longiores si cui in excutiendo hoc problemate fuisse videamur, ignoscat velim, quando non postremum reipublicae momentum in hoc positum esse loco, infra deprehendet.

i) *Wilinaburch* Wittichindo, *Wilineburg* Reginoni, *Wilmaburg* in diplomate Ultraiectino castrum, quod designamus, scribitur: quo *Limburgum* multi; *Quedlimburgum* Centuriae Magdeburgicae; speciosiore autem ratione *Weilburgum Nassouiorum* indigitari aumat Meibomius: de quo Wittichindus ait: *Sepelitur* (Conradus) *in ciuitate sua*. Haud dubium ergo, quin *in ciuitate patris* potius sit, quam alibicumque natus filius.

k) Nondum plane sepultum fuisse bonarum litterarum studium apud erectiores animos, internitentis lucis radii & Eccardi Jun. perfunctoriae narrationes docent. *Abbas enim S. Galli Burcardus Hadwigam, Burcardi Sueviae Ducis viduam, graecis litteris per Eunuchos ad hoc missos, quod paruula Constantino Graeco regi desponsata esset, apprime eruditam, docuit Grammaticam: Alius Kotelindam monialem, Dialecticam. Ipsa Hadwiga certas odas in graecum transtulit: abeuntem discipulum Horatio & quibusdam aliis donauit libris: Virgilius erat in manibus ipsorum. Quid ad memoriam posteritatis insignitis dux vidua Eccardum obire suam curtem iussit, ne quis Capellanorum otiaeretur, quos illa nullo modo in curte sua otia tenere passa est. Eccard. Sic Ratbodus, ab Arnulpho Imp. confirmatus Traiecti. Episcopus per Nannonem Philosophum in VII. artibus liberalibus imbutus, flores eximios de Sanctis, tam Willebrodo quam Bonifacio composuit, ac integrum officium*

doctrina,

tus *l*), præter vernaculam eius æui latinamque linguas *m*) græcam coluit, cuius Bouonem quemdam habuit in aula interpretem *n*): artis musicæ mirus amator, secutus iudicium Episcoporum *o*); quod genio moribusque eius apprime conuenire videtur, utpote qui lepidi-

diffi-

cium de translatione S. Martini consimiliter edidit. Ioan. a Leidis Chron. Belg. l. 7. c. 7.

- l*) cuius quidem rei non aliud specimen habemus, quam quod rex libenter scholas intrarit visitaritque discentes, in monasterio S. Galli. *Ibi cum in refectorio cibum caperet infantulosque per ordinem lectitantes audisset, analogio descendentibus aurcos in ora ad se eleuatis misit. Poma quoque in processione infantum antesterni iussit in medio Ecclesie pauimento, & cum nec unum paruissimum moueri nec ad ea attendere vidisset, miratus est disciplinam. Eccard.*
- m*) Habuisse Francos & Germanos diuersam a latina (satis ceteroquin, licet luculentiore, etiam in vulgus nota) linguam, testatur non solum formulæ fratrum Carolingicorum, quibus in diuidendis terris patriis sunt vsi, in quas habentur amplissimæ commentationes, insertæ corpori historiæ Francicæ; sed & formula sacerdoti detegendi peccata in annal. Pithecan. *ad ann. 866. exhibita & Psalterion Nockeri in Germanicam linguam translatum, Arnulpho imperante.* Non negamus tamen cum *Vadiano*, latinæ literas plebem utunque nouisse, quas eminentioris indolis & fortunæ homines, ut de *Hudwiga* vidimus, coluerunt exquisitius.
- n*) *Wittichindus.* *Hic* (Bouo, Abbas Corbeiensis cum Ottone I. in Galliam profectus) *erat vir sapiens & clarus. Huius patris avus* (si salua est lectio) *Bouo græcas litteras coram Chuonrado rege legendo factus est clarus: quem in schola Osnabrugensi, ubi iste publica auctoritate docebantur, tantum profecisse, Meibomius suspicatur in notis.*
- o*) quippe Colonienfis ceterique ad Rhenum Episcopi celebrante rege Pascha ad Moguntium continebant præfecto Musices, velut olim discipuli, referente Minimo in vita Nockeri *c. 16.*

diffimi fuit ingenii adolescens p): prosperis & ad nutum fluentibus rebus in lætitiā nimis effusus; reflante autem fortuna, idem abiectissimus q).

mores.

§. III.

p) & qui genio indulfit plus satis. Comitatus eius & Entrapelias ceterarumque, quæ in recensioem Aristotelicam irrepererunt minoris pretii virtutum, quam plurima narrat specimina Eccard. de Caf. S. Galli, quæ strictim attingere aut relegere vel propterea non pigeat, quod, teste Plutarcho in Alex. non ut quæque nobilissima actio est, ita maxime virtutem aut improbitatem cuiusque patefacit: Immo vero, inquit, sepe & verbum unum & iocus aliquis magis declaravit, qui cuiusque mores essent, quam pugnae, in quibus decem hominum millia ceciderunt, maximaque praelia & urbium obsidiones. Nihil igitur frequentius est quam legere isthæc: Loco (monasterio S. Galli) tribus noctibus per omne natale domini in omni hilaritate immoratus est. Et, longum sit dicere, quibus iucunditatibus dies exegerit & noctes. Et ista: Rex vespere ac noctem cum egisset hilariter, diluculo conventum fratrum petens omnium votis fauentibus fit frater conscriptus; tum unicuique fratrum tribuit unam libram argenti. Aguntur celeres missæ super altare: impletur refectorium: præmaturatur prandium. Vix unam lector recitauerat periodum: Caritas, quæ non agit perperam, licenter spreuit disciplinam. Nemo ait: hoc, aut illud esse insolitum. Saltant Satyrici; psallunt Symphoniaci: numquam tale per se tripudium Galli habuit refectorium. Grauioribus fratrum rex spectat inter strepitum: ridet quorundam vultus contractos propter rerum talium insolentiam. Et saccellani omnibus intererant & monachi discedentem nihilominus lacrimosis laudibus prosequerantur. Æstiment igitur ex ungue, qui volent, leonem. Browero certe, Annalium Treuirensium auctori, hoc tripudium & musicus concentus strepitusque Satyrorum, aures ita occupavit, ut exaudire magnificas laudationes regis non possent, dum lib. 9. otio eum & tranquillitati tumultus armorum posthabuisse scribit.

q) Sic cum de capto audiret Episcopo Constantiensi, Salomone, sac-

§. III.

Virtus

8

elogia.

Beneficentiæ ac liberalitatis laudem nactus r) non minus bellica virtute cluit, qua ipsum s) parentemque gentilitiæ discordiæ acuerunt, prælusitque ingenti, quod subsecutum est, exitio t). Pertinaciæ tamen inuidiæque & superbi planeque implacabilis animi multa sese oggerunt rimantibus indicia. Sic iuste æstimantes regem, quod de Galba Tacitus, magis eum extra vitia, quam cum virtutibus fuisse, pronuntiabunt: cum illorum multa adnotara sint specimina: harum nonnisi per nudas prædicationes sine factorum recensione perennet gloria u).

§. IV.

cellano suo, patientiam regiam nullo modo tenere potuit: *ferens sedens fleuit: erumpebant enim lacrimæ & non poterat se continere.* Eccard.

r) Wittich. an. 1. largitate serenus: qua promeritus est omnium benevolentiam, maxime sacerdotum. Speciatim autem nimia in Sangallensem Constantiensemque Antistitem indulgentia grauem offensionem Comitem Sueviæ incurrit, quorum utrorumque multa ditioni subtracta sunt per munificentias regias in utrosque Episcopos, surgunt inde inuidiæ & alia utrorumque in ambos præter scelerata, que in reges ipsos machinati sunt. Eccard.

s) Non ab armorum cura intactum fuisse Conradi animum, suscepta in Lotharingiam aduersus Comites auspicio patris expeditio ostendit. Regino ad ann. 905.

t) Pater enim Conradi eodem anno indignissima nec extinctus est. Regin.

u) *Vir per omnia mansuetus, prudens & diuinæ religionis amator.* Supplem. Regin.

Egrecgius Dux, in diplomate Ludouici Broweriano & Ditmar. lib. 1. Vir fortis & potens, domi militiæque optimus, largitate serenus & omnium virtutum insignis clarus. Wittich. Annal. 1.
Vir strenuus, bellorum exercitio doctus Luithbrand. l. 2. c. 7.
Vir sapiens, fortis & victor, Beneu. de Rambaldis &c.

nio Cunigundam suam x), Arnulphi Boioariae Ducis matrem; Liutpoldi autem viduam, ex qua vtrum sobolem suscepit, itidem obscurum est y).

§. V.

Lutum patrimonium.

Præcipua commendatio præter virtutem fortunæ bona fuere. Tenuit enim amplissimas largissimi patrimonii & per omnem *Hassiam, Franciam, Rhenanam provinciam, Lotharingamque* disiectas possessiones z) ex quibus partem

x) Cunigundam Liutpoldi seu Leopoldi Boioariae Ducis, *ann. 905.* ab Vngaris occisi viduam Conrado tribuit Chronicon Laurisham. & breue Chron. S. Galli apud Fr. du Chene T. III. Bertholdi & Erchangeri, Sueviae Comitum, sororem. Ita enim *annal. Hepidani ad ann. 913. Agareni Alemanniam intrarunt Erchanger & Berthold frater eius & Vodalrichus Comes, auxiliante illis nepote eorum Arnulpho, optimo Duce Boioariorum totum exercitum eorum iuxta Ine fluuium penitus occiderunt, nisi XXX. viros.*

y) Liberos regem habuisse nullos, nulla diserta quidem scriptorum confessio est; neque tamen cuiusquam mentionem inueniamus. Ex eo interim, quod Eccardus *virili eum prole destitutum* fuisse ait, gener regis forte exsculpi posset apud Wittichind. *Burcardum quoque & Bardonem, quorum alter gener regis erat, in tantum adflixit &c.* Sed præterquam quod de liberis nil proditum memoriae est, repugnat temporis ratio quoque. Filia enim ex Cunigunda nata vix decennis esse adhuc potuisset, nisi quam ex altera vxore Placentia, quam sine heredibus tamen obiisse dixit Nangius, natam fuisse velis. Tutissime per generum sororis maritum intelligimus, sic, vt Burcardum Conradi senioris filiam duxisse statuamus, cuius ergo Thuringiae ducatum in generum transtulit, quem post Henricus sibi vindicauit.

z) Quæ totius Vederouiensium Comitum familiae propriae fuerunt. *Thuringiam* sibi ab eiectione Popponis commendatam, sponte dimisit Conradus senior. *Regin. ad ann. 892.* qui *in Hassia, in loco, qui*

partem vxor non minus ac ipse ad pias causas, vt aiunt, destinauit, monachis nimirum sacrificulisque additam aa).

§. VI.

qui dicitur Frideslar cum multa turba peditum & equitum residebat, ad ann. 905. quæ propterea Francorum pagus vocatur ab Anonymo poeta. In Francia Eberhardus & Rudolphus, Conradi senioris fratres: eiekti dicuntur sua portione terrarum, per Albertum Bambergensem; quas, occiso aduersario, recuperarunt. Regin. ad ann. 903.

Brislag & alie vrbes circa Rhenum, contra quas pugnarunt Saxonici reges, erant in ditioe Eberhardi, regis fratris. Wittich. anal. 2.

Zuindibolch Gerardum & Mattfridum Comites terris suis expulit. Regin. 897. quas inter suos diuisit, in quibus Vederouientes Comites fuerunt. Anno enim 905. possessionem S. Maximi violenter inuasam, patri vindicauit nosfer; quapropter Mutius Chron. lib. XII. Conradum nostrum Francorum Ducem & Principem Lotharingie vocat. Quin ann. 900. Gerardus Comes Odani vxorem Zuindibolch regis sibi in matrimonium copulat. Regin. cui commissum esse Lotharingie Ducatum Gobelinus tradit. Vtrum fuerit is Vederouientis Gebelhardus, iam in medio relinquo.

aa) Chron. Laurisham. du Chene tom. III. Huius regis vxor Chuneunda locum proprietatis sue, Ginga appellatur, cum omni iure regalique precepto, sancto Nazario tradidit atque ibidem in Ecclesia, que dicitur Varia, se tumulari precepit. Ipse quoque preedia sua in Wattenheim & Virnheim, in pago Rhinicowe, in Comitatu Vtonis, quæ Capellanus eius Werinolf in beneficium concessa tenebat, post obitum illius ad monasterium donauit. Cui villa Hanschuesheim Sigolfo monacho ante tradita, ab eius obitu similiter concessa est.

Fuldensi collegio preedia duo a parentibus hereditario iure collata sibi, hoc est, in Hagen & Summerode, cum omnibus suis appendiciis,

§. VI.

Fuldensium
monachorum
Aduocatus
fuit.

Nec satis habuit de suo multum sacerdotibus tribuisse: quin se ipsum quoque huius ordinis hominibus totum impendit; Fuldensis enim Abbatia, quo tempore ad regnum capessendum euocatus est, *Aduocatus & Patronus* fuit *bb*).

ciis, cum cunctis terrarum ac siluarum terminis donat. Brower. Ant. Fuld. p. 128.

Etiam quidquid circa Steinheim, villam S. Othmaro a Karolo datam, ubi quedam loca regii iuris adhuc erant, regii fisci erat, totum in manum aduocati super aram eius tradidit. Eccard. de cal. c. 1.

bb) Qua de re cum vix quemquam quidquam tradere meminerim, exscribam luculentissimum diploma Hattonis Moguntini quod exstat in Ant. Fuld. p. 256. — Ego Hatto, Dei gratia & misericordia dispensante Moguntiacae Ecclesiae Archiepiscopus, regnante Domino Ludouico, gloriosissimo rege & residente in palatio Triburiensi, cum reuerentissimo Abbate Huggi Fuldensis monasterii, ceterisque eiusdem monasterii fratribus & clericis, ad eorum omnium praesentiam, quidquid proprietatis habui in Massenheime marcha & in Wienino marcha & in Rauersheime marcha & in Geraha marcha & in Lichsamene marcha, hoc totum in manus Gerhardi Comitis & CHVNRADI Comitis dedi, ut cum omni integritate ad sepulcrum pretiosissimi Christi martyris Bonifacii in monasterio Fuldensi contraderent. Datum palatio Triburiensi coram rege Ludouico, qui & conscribi & sigillo suo insigniri iussit, anno dominice incarnationis 1000. Indiēt. XIII. anno vero Dom. Ludou. Serenissimi regis XI. octauo idus Aprilis.

Ego in Dei nomine Hatto Archiepiscopus & Cancellarius has litteras iussu meo scriptas recognoui & manu propria subscripsi.

* *Signum GERHARDI & CHVNRADI Comitum, qui easdem traditiones rerum fideli manu susceperunt, & hoc coram rege inrauerunt, ut eas S. Bonifacio martyri fideliter delegarent, & praeepto regio confirmarent.*

CAPVT

CAPVT II.
DE CONRADO, REGE.

§. I.

FRancorum nomine, quod ultra mortalitatis^{a)} vota Francorum opus diuisionibus conciderunt. humanarumque rerum fastigium robur Caroli Magni euexerat, nihil est clarius, nihil illustrius, nihil celebratius. Naturali impetu valentes prosperrimisque successionis aliis ex aliis victoriis cumulati, veluti fortunam sola omnium mortalium haberent in potestate, quicquid Galliarum, Italiae Germaniarumque infinitis propemodum spatiis continetur, vno imperio complexi sunt, totius orbis opibus haud impares futuri. Verum enim vero haec tot gentium sedibus suis diuersarum moles, vt nihil est in omnibus, quae infra lunam sunt, diuturnum; immensae hae & fidem prope excedentes opes, inexhaustaque vastissimarum possessionum intervalla, ab excessu victoriis diuisa in partes, concuti, nutare, adfligi.

§. II.

Et Germaniae quidem res, quorsum omnis haec suscepta commentatio pertinet, tum leuiter conuulsae paullatimque velut neruis concisis & solutis compagibus inclinatae ad ruinam, post demum annos centum & quod amplius, conciderunt; ex quo nimirum cisrhenaena Carolorum posteritas in Ludouico ultimo extincta est a). Quae enim a maioribus in vnam veluti ciuitatem compulsae nationes regnum Germaniae constituerant, tum sui iuris factae abierunt in partes, seorsum sibi consueturae, suisque, quos vnaquaeque vellet, vsurae Ducibus.

Speciatim
Germania ab
obitu Ludouici
Infantis soluta.

C §. III.

a) Vid. cap. i. lit. c.

§. III.

Quam colle-
cturi Franci
regem Otto-
nem postu-
lant,

Franci autem, populus Rhenouicinus & in regno primarius aut adfectans saltem principatum, fluentem arenam, hoc est, solutas prouincias in pristinam communionem collecturi, rege opus esse censuerunt, quo veluti communi capite discessum a reliquo corpore meditata aut auulsa membra continerentur. Quo consilio a suis primum quidem Comitibus eligendis abstinentes, quibus maius robur & grandius præsidium adiungendum esset; Ducem opibus, consilio gratiaque florentem, Ottonem, Saxonix Thuringixque Dominum, sub quo ceteræ gentes facile coirent, adeunt *b)*: huic fasces; huic regnum; huic summa, quæ tenent, quæue possunt, deferunt omnia. Et ille quidem multum in imperiis magistratibusque versatus non auersaturus videbatur, quod alii per ignes ferrumque peterent, præsertim cum consuetudine traheretur ad imperandum, modo regis Ludouici tutor omniumque rerum in Germania, inde ab Arnulphi morte, actor. Verum Otto, quo erat vir subactus vsu magnaque animi altitudine præditus, Saxonix amplissimum Ducatum Francorum corollis mutare noluit. Reliquæ enim Germanix prouinciæ vtrum Francorum imitaturæ exemplum essent, incertum; cogere ad obsequium inuitas, alex plenissimum nefasque iudicauit.

qui negotii
difficultatem
veritus,

§. IV.

Præcipuo tamen quodam patriæ amore ductus
candi-

b) Wittichind. *Omnisque populus Francorum atque Saxonum que-
rebat Ottoni diadema imponere regni.* Lehman. Chron. Spir. l. 3.
c. 51. *Herzog Otten haben seiner Macht und grossen Ansehens hal-
ben eines Theils Fürsten des Reichs, als Francken und Sachsen,
das Käyserthum aufgetragen.*

candidissimus senex, cuius paci & tranquillitati, quod disiecta tum Gallorum, Hunnorum, Venudorum insultibus impune pateret *b)*, consulendum statuit, canitiem ostentans confectosque senio humeros tanto oneri ferundo non esse, causatus *c)*; Conradi Wederouienfis, cuius natales modo lustrauimus, vigorem & lacertos *d)* com-

Conradum
saluo iure suo,
commendat,

b) 1) Reg. ad ann. 905. Hungari superioris anni victoria elati regnum Ludouici sub tributo redigunt: factusque est per nonnullos annos populus hic tributarius. Liuthpr. lib. 2. c. 2. cum Duces non solum pugnam non inferrent hostibus, sed, ut proximi caderent, anhelarent, ut, dum proximi caderent, soli ipsi liberius regnarent, Liutprand. lib. 1. c. 6. „Sic ann. 908. Saxoniam Thuringiamque; „ann. 909. & 910. Germaniam vniuersam deprædati sunt, nemine „defendente, cum regis parum valeret auctoritas & ducum quis- „que per publicas turbas emergere ad principatum decreuisset. „Lehm. 2) Galli hereditati Lotharingicæ imminebant. Nam quod ad pacta attinet, iam olim Carolus Caluus, cum in Lotharingiam impressionem fecisset & a Ludouico Germaniæ rege monitus esset, se cum fratre, non cum nepotibus pepigisse, respondit. Annal. Metens. ad ann. 876. 3) Aduersus Obetritos & Sorabos Saxoniam Duces excubarunt.

c) Wittich. Otto vero quasi iam grauior recusabat imperii onus. Eius tamen consultu Cunradus quondam Dux Francorum vngitur in regem. Bodon. Syntag. Gandeshem. At Otto se NON POTENTEM ARMIS ob naturæ imbecillitatem caussabatur, tanta rerum cura impendente. Gobel. Perf. Et cum Ottonem Ducem Saxonie decernerent eligendum, ipse se propter senium excusauit suavitque eligi quemdam POTENTEM ex genere (non regio sed natione duntaxat,) Francorum, Conradum nomine: & consenserunt principes in illum & cessauit stirps regalis Teutonia e Carolo Magno descendens.

d) Erat autem ipse Dux Franciæ Conradus & etate pollens & viribus plurimum valens; vnde videbatur regiis rebus opem ferre posse.

regiam, sollempni ritu intrat g). Ceterum, ut vagæ tum Carolidarum sedes erant b): sic Conradi regia non vno eodem-

C 3

consensu nec vola, nec vestigium vllibi exstat. Ne in anno quidem, quo ad regni gubernacula admotus est Conradus, quod magis mireris, consentiunt scriptores. Multi annum 911. nominant, in quibus ipsum Reginonis supplementum: aliqui annum 913. accuratissimi vero certissimique medium secant & annum 912. laudant, quod Lambertus Schaffnaburgensis facit, cuius in temporum putatione sollertiam suspexit Scaliger, ipse magnus temporum putator, & Hermannus Contractus & Sigeb. Gemblac. aliique. Et Regino consentiret, ni supplementum a recentiore quopiam adiectum esset, quem serius numerare non experientia solum, sed confessione Chiffletii quoque in Vindiis Hisp. didicimus, Clar. Tollnerus hæc ita conciliat, ut mens. Decembr. ann. 911. electum regem dicat annu sequenti capessivisse regni curam. Menssem Februarium eius initium e ductu filii historici recte adsignant.

- g) Triburiis, quæ inter Wormariam & Moguntinum agrum olim sitæ dicuntur, domicilii ordinarii gloriam annales tribuunt. Sic Carolus Crassus *mensè Nou. circa transitum S. Martini Triburias venit. Regin. ad ann. 887.* Sic Moguntinus Archiepiscopus diploma dedit *e palatio Triburiensi coram rege Ludouico, quod vidimus.* Sic noster quoque diploma consignavit Triburiis, monasterio S. Michaelis in Aberineburg datum: cui ita subscriptum esse deprehendo; *Wodesfridus Cancellarius ad vicem Pilegrini Archiepiscopi recognoui. Data X. Kal. Septembr. in monte Aberinesburg Anno Dominice Incurnat. 1000cxii. indict. XIII. An. I. regni Chunradi gloriosissimi regis. Actum ad Triburiam palatio regio feliciter. Amen.* Tollneri Cod. Diplom. Palatin.
- b) Nam ante Ludouici Bauari tempora nondum mos ille inoleuerat, de communi historicorum sententia, ut reges certo loco permanent; sed tamquam aquilæ Imperii provincias solebant peruolare, quo nusquam eorum præsentia posset desiderari Adlzreit. p. 2. *an. Boi. lib. 7. c. 85.*

Ministri sacerdotum erant

eodemque loco semper fuit, quum modo ad Alpes & lacum Acronium *i*), modo Ingelhemii Moguntiaque & Wilnaburgi, Fuldæ quoque & Corbeia & in Herofelde, Constantia item & in S. Galli monasterio ut plurimum esset adeundus *k*). Ministris autem sagacioribus fidelioribusque per crassum temporis stuporem uti tum non potuit, quam sacerdotibus, in iisque Moguntino & Constantiensi Præsulibus, Hattone *l*) atque Salomone

i) Qualiter ad Alpes (aulam scilicet regiam) fraude Hattonis de urbe Pabinberk detractus capite sit plexus (Albertus), scribere super se deo. Eccard.

Salomoni cum aliqua Potamum, Camera nuntiorum iuris oppidum pertinentia a regibus darentur. Et, Vir dei videns se etate ingravescere post Pascha proximum adiit Palatium & omnia loca chartis & sigillis tum regis Conradi fecit roborari. Eccard. c. 1. Potamum, ait Goldastus in not. p. 108. tempore Carolorum & Ludouicorum, oppidum fuit & quidem sedis imperialis, quod testantur diplomata monasterii Augiensis, in quibus ita legitur: Datum in palatio nostro Imperiali Potama. Ab hoc oppido lacui nomen inditum est Potamico, cum prius Acronius diceretur.

k) quod suppeditant subscriptiones diplomatum & priuilegiorum, quas subinde adferemus, gesta regis per continuam annorum seriem deducturi.

l) Quin Eccard. ait: Sic quoque ipse (Salomo) & Hatto ille Moguntinus Archiepisc. post regem imperium tenuerunt. Opera ergo tium videtur in horum fata altius inquirere. Et Hatto quidem ex Francia regum stirpe oriundus, quod Hist. Eccl. Gothan. vult, iuuenis Elwangenensi conuentui præfuit annos XVII. Abbas dehinc Fuldenfis; porro diuitis Augia rector; ad vltimum, anno nimirum 891. in Moguntiacensi Ecclesia Metropolitanus consecratur. Regin. Ludouicum Puerum e sacro fonte suscepit tutorque eius inde a VII. etatis anno fuit. Quibus moribus imbutus, quomodo adfectus fuerit, partim e diplomate, quod supra exhibuimus, partim

ne m); quorum vterque Cancellarii nomen in chartis regis

partim e vita Salomonis elucescit. Obiit haud ita multo post electionem Conradi regis, licet multi sint scriptores qui ipsum Conrado superstitem clamitare audeant, ignorantes, Altheimensi Concilio ann. 916. Hattonem non amplius; sed Herigerum quemdam Archiepiscopum Moguntinum, interfuisse. An forte sic Hattone quoque criminationes dilui possent? Alius certe Harro ille est, quem a muribus comestum fabulantur ann. 968. Vid. Serrar. rer. Mogunt. Schatenus ad ann. 913. inde ex odio eius tam multa conficta putat, quod penes ipsum tum post regem summa rerum moderatio erat.

m) Salomo parentibus claris & illustribus natus, clericatu initiandus, ab Ifone magistro delicatius educatur. Ad maximas res intendere animus scholisque ablatus Capellanus fit Ludouici regis, cuius singulari gratia Elewangis adhuc Canonicus praeficitur; post etiam Campidonensibus, variis suimet & loci damnis, illum detrectantibus, preponitur. In processu autem, Hattone, sibi propter animi acutissimam sollertiam amicissimo, plurimis locis praeficitur; tandem & nobis; postremo & Constantiae Pastor & Episcopus efficitur. Monachis frater adscriptus tradidit de praediis quibus abundabat, S. Gallo locum qui Golda dicitur. Talibus homini velut iam cum fortuna ludenti ad votum cedentibus, aulam regis, adiit; Capellanus factus, eius fit intimus. Et certe eius fortunae, cum captum audisset, illacrymatus est. Potens erat: edificat Ecclesiam in honorem S. Crucis; ibi sepeliri se velle dicebat. Nimis tamen insolens semper erat. Conuiuia fratribus duodecim diebus in anno, Kalendis singulis, hilariter facere suevit. Gloriabatur inter cetera de muneribus regis Arnulphi. Nam, ut id genus hominum est, laudis auarissimus per quedam fuit. Nudus aliquando per aram adiit: peccata desleuit, seculo renuncians. At quod res publica consiliis hominis carere non posset, rex eum in aulam assumpsit, iterum & priorum honorum statibus restituit, tandem quoque & adauxit, Augiensi canobio tradito. Aiunt autem hominem fortunatum tandem duodecim Abbatias rexisse. Sic quoque ipse &

regiis gessit: quibus adde Pelegrinum, Coloniensem, qui in omnibus fere post regem subscripsit. Nihilominus, tamen & ciuilibus doctrinæ vitæque hominem, amicum

Et Hatto ille Mogunt. sibi semper amicissimus, quem COR-REGIS nominabant, post regem imperium tenuerunt, cum Et ipse, ut aiunt, XII. Abbatibus præfuerit. Erat autem sodalitates illorum, quoniam ambo acutissimi erant, ius mirabile. Nam uterque illorum, in quo alterum in verbis Et in rebus per astutiam decipere posset, agere solebat. Centonem hunc e verbis Eccard. Iun. de Cas. S. Gall. conlarcinauimus, qui porro refert, Hattonem, cum Italiam obiturus pretiosam suam suppellectilem omnem apud Constantiensem deposuisset, cantharum aureum distinctum gemmis Salomonis suffuratum esse & sic abiisse: cuius fraudis ulciscendæ gratia Constantiensis per ex Italia redeuntes mercatores, Hattonem in itinere periisse, vulgari curasset, arreptaque fama, Hattonis bona pauperibus diuisisset, iustasque defuncto celebrasset exsequias: qua re Hatto rediit ita motus sit, ut ne prolixa quidem humanitate Salomonis, Curiam usque obuiam procedentis, conciliari atque in societatem iocorum & consuetudinis familiaritatem redire sustinuerit: qua ad vltimum tamen denuo coaluit, interposita stipulatione, ut ultra neuter alterum nec serio deciperet, nec ioco. Comitum Sueuiæ inimicitiam & diuturna vincula variique generis vexationes irrisionibus in se prouocauerat: quale est, quod per duos gregum magistros vrsu et ceruum eis dono adserui iussit, qui fingebantur vicini esse Et liberi: quibus talibus aspectis assurgunt germani (fratres, Sueuiæ Comites) pileis detractis, regratiantur venatores, reuerenter inclinati. Id. Eccard. c. 1. Gloriatum enim ante erat, se seruos habere tanta grauitate oris atque vultus, tamque venerabiles, ut ipsi Comites ad conspectum eorum reuerentiæ significationes daturi sint, eiusque rei isto ludicro periculum fecit. Quod Sueuiæ Comites admodum male habuit. Nihilominus tamen, Vir Dei, Esdras in suggestu, alter Petrus, tertius Cato, in Palatinis Et Synodicis æque valens Conciliis, passim laudatur. Quin mortuus ann. 921. in Diuos est relatus, quod habetur in Chronologia Abbatum S. Galli, a Ioachimo Vadiano producta.

cum regis indagauimus Ewalgerum, quem nepotem vocat, magnæ virum auctoritatis n).

§. VI.

Interea Conradus in se collati beneficii parum memor, tanquam solus ignoraret, quantopere diuersa esset a Carolidarum obitu prouinciarum conditio, auaras & instabiles manus ad ea, quæ Ducum sunt, porrigit veteremque imperandi rationem, inconsulta cupiditate rap-
tus, adfectat incrustatque. Anno enim statim primo, cum sub ipsa regni auspiciis Fuldensi collegio regis liberalitatis diploma consignasset o) & Triburiense palatium

Carolorum
more regna-
turus an. 912.

vix

n) Prima mentio huius viri facta est in diplomate Eccles. Ultraiectione dato. Ita enim ibi rex: *Cuius (Episcopi) petitioni, quam per Vdonem consanguineum nostrum, EWALTGERVMQVE Comitem nobis obtulerat, libenter aurem accommodantes &c. De Vdone, quem rex consanguineum vocat, nihil explorati adfero, præterquam quod duo prædia, in pago Rhinicoive, ad conuentum Laurishamensem data, sita dicuntur in comitatu Vtonis. Chron. Laurish. Ewalgeri autem præcipua & illustris memoria in Annalibus Belgicis est. Ita enim Anonymi Chron. Belg. in Scriptoribus Franc. Swertii p. 353. 10 cccc xiv. WALGERVS Comes, nepos Imperatoris, his diebus magnus habebatur. Sic in grati animi memoriam nomen, quod nostris compilatoribus ignotum est, conseruauerunt Belgæ.*

o) Seriem rerum gestarum ac vitæ eius, e subscriptionibus diplomatum credo tutissime deduci atque ordinari. Auspiciis regni incidunt, quod vidimus, in annum 912. mens. Febr. diploma enim Fuldense datum est VIII. id. Aprilis, anno incarnationis Dominice 10000xii. indiēt. XV. regnante gloriofissimo rege Cunrado, anno I. regni eius. Actum Fulde, curia regia, in Christi nomine feliciter. AMEN. *Walafridus Notarius ad vicem Piligrini (Colon. Archiepiscop. in margine) Archiepiscopi recognouit. Christ. Brow. Ant. Fuld. p. 282.*

D

Lotharingiam
ingreditur:

vix attigisset p): in Lotharingos mouet, Aquas grani, procul dubio, Francorum regum præcipuam sedem, * ubi publicus thronus regalis ab antiquis regibus & a Carolo præcipue locatus totius regni archisolum habetur, petiturus, veterum instituto ibi coronandus atque inungendus q). A Giselberto autem Ragineri filio, ** quem plurimi Lotbarienses Principem, relicto Carolo rege delegerant, & *** ad cuius potestatem locus iste pertinuit, reiectus, monasterium S. Galli,

p) Chronicon breue S. Galli apud du Chene Tom. III. ann. 912. Conradus Francos, qui dicuntur Lotbaringi, hostiliter inuasit.

* Sunt verba Wipponis in vita Conradi Salici.

** Sunt verba e Chronico Frodoard. ad ann. 909.

*** Sunt verba Wittichind. anal. 2. de coronat. Ottonis.

q) At nullus potentior amulus, ait Schatenus, Carolo, Gallorum rege, a quo statim post mortem Ludouici regis, Lotharingie regnum occupatum abstractumque Germanie regno; eo arma, quæ in Ungros & barbaros vertenda erant, intestinum malum interuertit: cui adstipulatur Bœclerus in Sæc. X. & Schurtzsteifchius in de regno Austrasiæ. Sed cum nihil de inuassione regis Gallie legatur, etsi statim a Carolidarum obitu in Germania Lotharii regno imminuerit; sed aduersos ipsos Lotharingos, vt verba habent, profectus sit Conradus: subest nimirum altius malum, quod mihi demum, postquam omnia totius historie momenta expendissem atque ponderassem, visum est in eo consistere, quod Carolorum more coronari videlicet ac inungi voluit Conradus. Noui quidem & legi Wittichindum, qui vnctum eum in regem; legi Herman. Contractum, qui electum & vnctum; legi Bodonem, qui coronatum diademate asseuerant. Noui etiam recentiores quosdam, qui electionem Wormatiæ, coronationem Aquisgrani factam a Moguntino suspicantur. Ego vero hæc incerta esse omnia, coronationisque & vnctionis mentionem e consuetudine sermonis latini iniectam per tropum intelligendam esse putauerim. Idem sane de Henrico I. dicunt, quod inunctus sit videlicet quem tamen constat non

non

Galli, feria S. Stephani, intrat r): hætenus quidem ab intestino malo & domesticorum vi securus; intempestiva autem Hattonis Moguntini & Ottonis Saxonici morte ab ingenti spe tranquillitate deiiciendus s).

D 2

§. VII.

non abhorruisse solum a regiis sollempnibus; sed eadem ad vitæ finem constanter repudiasse. Priuatim enim a suo quisque populo domi dux legi potuit, ut ipse Otto lectus est. At cum proficiendus omni Germaniæ rex esset; Aquisgrani defluxit omnis Germania: eo deductum regem & iam ante electum *uniuersi* eligunt, coronant & inungunt. *cap. IV. lit. r.* Aquisgranensem regiam ante occupat indulgentia patris Zwentepoldus, rex Lotharingiæ. Illi deiecto & occiso Giselbertus successerat, aduersus quem profectus est Conradus statim ab electione sua & rursus anno insequente. Et cur profectus est aduersus eum? Quia ibi Carolorum more voluit coronari & inungi. Nullam enim causam belli video, nec in Giselberto dolum. Et peruicisser, nisi Ducum consilia ipsum retraxissent in patriam, qui putabant, sibi nihil opus esse rege, qui barbaris tergum verteret suæque ambitioni velificaturns subiectos impune deprædandos relinqueret. Inde se ad sua defendenda quisque contulerunt.

- r) Chron. S. Galli ann. 912. *Conradus rex, antequam in Lorbaringos proficisceretur (anno scil. insequente) monasterium S. Galli adiit & illic regaliter susceptus est. Concinit Hepidanus: Ann. 912. Chvonradus rex in festiuitate S. Stephani ad vesperum venit ad monasterium S. Galli.*
- s) *Posthæc Ottone secund. Calend. Decembr. carnis uniuerse vitam intrante &c. Ditmar. lib. 7. fine anno Supplem. Regin. ann. 912. designat; & recte quidem: Henricus enim anno mox sequenti turbis implicatus est. Confirmant Schaffnab. & Contractus. Idem Reg. ann. 912. Hatto Moguntinus obiit, cui Heriger successit. Frustra ergo Sigeb. Gemblac. & Sigfr. Presb. quorum ille ad ann. 918. hic autem ad 923. obitum Hattonis memorauit. Comitibus enim publicis ann. 916. interfuit Herigerus.*

§. VII.

inde ann. 913.
relictus Sue-
niæ Comites,
qui Hunnos
interea fuga-
verant, perse-
quitur,

Rex nihilominus propositum acrius ac pertinacius vrget. Anno enim regni *altero* ineunte, Lotharingiam denuo ingressurus *s*), Corbeia prius ad Visurgim Bo- uoni antiqua regum priuilegia corroborat *t*): nec ita multo post Casellis monasterio Virginum Meschedensi, quod Rhinhildis Francia regina condidisse dicitur, idem beneficium tribuit *u*). Ingruunt interea Vngri totam- que propemodum Germaniam pertentant *w*). Hic Du- cibus primum data est occasio, renatis iuribus vtendi ostendendique, quam parum sibi opus sit rege, qui pa- triæ salutem postponeret honori suo. Illo enim circa Rhenum & Lotharingiæ fines hærente, eorum quisque ad se suaque curanda dilapsi *x*) efficacissime docuerunt, deser-

s) Chron. S. Galli ann. 913. *idem* Cunradus cum exercitu regnum Lotharingorum ingressus est.

t) Diploma Schatenus exhibet in Annal. Paderb. Chuonradus diuina largiente clementia rex - Data III. Non. Febr. 10000 XIII. regni autem Domini Chuonradi serenissimi regis anno II. Actum in ipso monasterio Corbeie in Dei nomine feliciter. AMEN.

u) Stangefol. in Westphal. p. 172. Chuonradus rex - Salomon Cancellarius ad vicem Piligrimi Archiepiscopi recognoui. Data XII. (ita scriptum est) id Mart. ann. incarnat. Dom. 10000 XIII. indict. I. Anno vero regni domni Chuonradi II. Actum Chassella feliciter in Dei nomine.

w) Annal. Hedip. ann. 913. Agareni (Vngri) Alemanniam intrarunt.

x) Erchanger & Berthold frater eius & Vodalricus Comes, auxiliante illis nepote eorum Arnulpho, optimo duce (quod notes velim aduersus eos, qui Malum appellarunt) Boioariorum, totum exercitum eorum iuxta Ine fluitum penitus occiderunt. Hepid. Reuera bonus dux, qui patriam ciuesque suos aduersus vim externam egregie defendit, præmium, non reprehensionem regis, multo minus exilium promeritus.

desertum esse iam imperii vinculum, in seque ipsis vnicuique statuendum esse maius præsidium. Non tulit Conradus dissentientium fastum excidioque primum Sueviæ Comites, Episcoporum carcinomata vomicasque, destinat, Erchangerum & Bertholdum, quod tamen interuertunt nuptiæ cum sorore Cunigunda pactæ y), Ducumque reliquorum intercessus, qui, cum regem in sua viscera sæuire animaduernerent, quem tamen Vngri, si vellet, acuire possent, ne malum latius serperet, cauendum statuerunt. Hinc vno consilio palam refragantur omnes & inconsiderato mentis adfectu efferentem se, quibus possunt, modis permulcent, laterum suorum robur caussæque merita opponentes z). Quorum cum neque par armis neque argumentis esset, anno subsequente omnibus placatur & conciliatur, multasque præsentium rerum conditioni magis intenti & mutationem agnoscantis animi dat significationes. Hinc Duces se regi denuo adiungunt aa), denuo in veterem ciuitatem, licet suarum

eoque omnium Ducum in se odium prouocat:

qui ann. 914. regi conciliati sunt, præter

- y) Chronicon S. Galli ann. 913. discordia cepta est inter regem & Erchangerum. Ipso anno Erchanger cum rege pacificatus est, cuius sororem Luitpoldi relictam rex, quasi pacis obsidem, in matrimonium accepit.
- z) Pleni sunt omnes libri, quibus motibus concussa fuerit Germania hoc anno & quam acriter rex impetitus sit ab omnibus, quod rebellionem scriptores appellarunt. Henricum certe ipse rex lacessuerat. Testem cito gentilicium scriptorem Wittich. rex autem Cunradus cum sæpe expertus esset virtutem, noui Ducis, veritus est ei tradere omnem potestatem patris, quod est nouum specimen adfectatæ rationis imperandi Carolingicæ. Res ad Eresburgum hoc anno gestas idem describit.
- aa) Neque enim hoc est inficiandum, quod obscurari per consensum

Boium, qui
ad barbaros
secessit.

suarum singuli prouinciarum domini coeunt, præter Arnulphum Boioariæ moderatorem, qui indignum ratus alteri parere ad Vngros secessit ante obitum Conradi regis nullo modo rediturus: hinc in Erchangerum Comitem, cuius immitissimi hominis austeritatem ducta vetula sorore nequicquam delinire cogitauerat, nihil grauius consultum, quam vt alio; aliquandiu exulatum, abiret *bb*). Rex interea Wilinaburgi degens Ecclesiæ Ultra-

tot scriptorum nequit. *Regin. Contin. ann. 919. Multis laboribus est a Bauaris, Alemannis & Saxonibus sibi rebellantibus fatigatus, quos ante obitum suum, deo propitio, superauit, Liuthpr. 2.7. Sub quo potentissimi principes Arnoldus in Boioaria, Burcardus in Sueuia, Eurardus Comes potentissimus in Francia Gifilbertus Dux in Lotharingia erant. Secundo itaque regni huius susceptionis anno memorati Principes huic, præsertim Henricus, rebelles exstiterant, quos Conradus rex tam sapientia vigore, quam fortitudinis robore superauit suamque ad fidelitatem perduxit Sigeb. Gemblac. ann. 914. Contra Conradum regem potentiores regni Principes rebellionem meditati eam sapientia quam fortitudine regis ad gratiam eius reducuntur: solus Arnoldus ad Vngaros cum uxore & filiis fugiens usque ad mortem regis ibi mansit. Eadem fere habet Ægid. de Roya in Chron. Belg. ad ann. 914. Gobel. Persona. Cunradus tamen restabat eis (tumultuantibus Principibus). Vnde ducem Bauariæ expulit. Sic & ceteros superauit, præter Henricum Ducem Saxonie. Sed hunc quoque reddisse cum rege in gratiam, ex eo partim liquet, quod Conradi auxilium aduersus Halberstad. Episcopum in causa toti implorauit. Ditm. l. 1. & quod primum detrectauerat, Saxonie Antistites ad Concilii Altheimensis extrema tempora ablegauit.*

bb) Chron. S. Gall. ann. 914. In Alamanniam venit & Erchangerum cepit, qui hostili manu super Episcopum Salomonem venit. Ipso anno apud castellum Ousfridinga a rege comprehensus & in exilium missus est.

Ultraieſtiæ confirmat priuilegia *cc*) natalemque Dei agit Constantiæ *dd*).

§. VIII.

Anno regni quarto ad exſtinguendas omnes ſimul-
tatum ſcintillas tranquillitatemque patriæ conſeruan-
dam promulgatur lex de pace publica, pœna capitis ſan-
cita, & per omnem prodicitur Germaniam *ee*). Sed cum
ne

Sancitur de
hinc ann. 915.
lex de pace
publica.

cc) Pulcherrimum monumentum Ioan. a Leidis Chron. Belgico *lib.*
7. c. 10. inſertum, dignum eſt, quod totum exſcribatur. Sed iam
apices pro more noſtro ſolum dabimus: *Conradus diuina au-*
xiliante clementia rex. Signum Domini Conrardi, Sereniſſimi
Regis. Salomon Cancellarius ad vicem Peregrini Archicapellani
recognoui. Data ſeptimo idus Iulii, anno incarnat. domin. non-
gentefimo decimo, quarto, Indiſt. II. Anno vero regni Conrardi,
glorioſiſſimi regis, tertio. Actum apud Wilmaburch in Dei nomi-
ne feliciter AMEN.

dd) Ann. 914. natalem Chriſti celebravit Conradus in oppido Con-
ſtantia apud Episcopum Salomonem. Deinde ad S. Gallum eju-
dem Abbatiam proſectus, ibi diem Innocentium egit atque in fra-
ternitatem monachorum receptus eſt. Eccard. & Stumpf. in Chron.
Helu. *l. 4. c. 34.*

ee) Exſtat ea in Goldaſti Constitutionum Imp. Tom. III. Quæ, vtut
admodum breuia, Halcyonia Conradi cauſam non meliorem red-
dunt, ſed deteriorem. Quem enim ante ſtrepitus armorum &
intellina mala impediuerant, excuſare poteramus, cur quæ regis
ſunt, ſibi non in ſingulis prouinciis arrogauerit. Iam vero, omni
tumulto compoſito, curis ſolutus & intra fratreculorum umbra-
cula in iocum & facetias effuſus ſponte tranſegit cum Principi-
bus & ius, quod nullum vîquam habuit, dimittere, quam ſe lu-
dibrio vexationibusque perpetuis obuiere maluiſſe cenſendus eſt.
Adeo nihil explorati de coronationis vnctionisque ſollemnibus,
quibus hic accommodatiſſimus annus fuit, quæque; poſt partam
tranquillitatem capeſſere omnino potuiſſet, inuenimus. Adeo
numus

cuius violato-
res Sueui

ann. 916. ex
Concilli Al-
themensis
decreto peri-
muntur.

ne sic quidem satis consultum rebus suis iudicaret rex, propterea quod vnus alterue non vereretur conuenta violare, in quibus Sueui denuo taxandi sunt *ff*): nouam medicinam inueterato malo adhibiturus anno *quin- to* Concilium sollempne conuocat *gg*), cui adhibiti sunt totius Germaniæ Episcopi, quoue inter alia sacris interdicitum est Boio & Sueui fratres perduelles ex decreto capite plexi sunt *bb*). In quorum locum, quod conseruanda pristina Germaniæ facies & ceteris prouinciis æquiparanda Sueuia esset, sufficitur Burcardus, quem populus postulat, nouus regis aduersarius *ii*), quem mærorem

numus nullus, nulla effigies vllibi exstat, suppar ætate & coronata: quæ potestatis suæ monimenta anteriores tamen Carolingici per manus posterorum tradita nobis reliquerunt.

ff) *Erchanger de exilio reuersus cum Burcardo & Berchtoldo, cum ceteris patriotis suis pugnavit & eos apud Walauis vicit, ann. 915. Chron. S. Galli.*

gg) Decreta huius conuentus apud Althemium, Rhetiæ pagum, itidem exstant apud Goldast. quibus Saxonix Episcopi, quod præsto esse reculassent, sacris abstinere iussi. Exscriberem ea, ni vereretur, vt genuina sint omnia ac non potius in otiosi monachi ieiuno cerebro nata. Vltimi saltem canonis verba, ex Iul. Cæsaris de bell. Gall. *lib. 6. c. 13.* desumpta, auctorem sublestæ fidei produunt.

bb) Chron. S. Gall. *ann. 916. Erchanger, Berthold. & Luitfrid. (sororis filius) occiduntur dolose: quo verbo indignationem suam testari voluit auctor, ad Burcardi socii perfidiam respectans, qui aliquot eos dies in custodia tenuit. Rex autem crebro ab eo fatigatus tandem eos iugulari præcepit. Eccard.*

ii) Id. Chron. *Bona occisorum, excepta dote Berthæ, quæ vxor Erchangeri fuit (& Episcopo Salomoni in vinculis fomenta adhibuerat) beneficii nomine tradita sunt Burcardo: cui & Sueuiæ ducatus cessit. Hunc Burcardum ann. 916. statim rebellasse idem Chron. refert.*

dum fratrem Henrico Saxonico summam rerum commendasset. Cadaver illatum est Fuldensi monumento, quod viuis sibi haud paulo ante *rr*) destinauerat.

CAPVT III.

DE PROVINCIIS GERMANIÆ
SIGILLATIM.

§. I.

Præmissa sectione, cum seriem rerum in Germania septennii spatio gestarum deduceremus, omnium prouinciarum, licet confusa & perfunctoria, iniicienda mentio fuit. Iam singularum conditionem propius intueri iuuat. Franciam igitur Orientalem *a*) vt hinc

Seatus Franci-
ciz orientalis.

Ioannis celebrasset. Regin. Hoc anno obitum regis designandum esse satis liquet, cum omnes scriptores plenum septennium ipsi tribuerunt. Iam si initia ducantur *ab ann. 912.* relinquetur, vt exacto *anno 918.* septennii spatium expletum sit. Accurate rem definiunt Annales Hepidani: *Anno 918. Chuonradus rex obiit ante natale Domini.* Succinit Marianus Scotus, quando *anno 12 cccc xviii. X. Cal. Ianuar. decessisse regem ait.*

rr) Anno scilicet insequente 919. cum ante Wilinaburgi depositum fuisset. Regin. Ipse vero hac vita decedens in Fulda monasterio honorificata sepultura tumulatus est; addit. Marian. Scotus: *iuxta altare sanctæ Crucis.* De quo loco vid. Antiq. Fuldenf. p. 128.

a) Tota Gallia inquit, Eginhard. in vita Carl. omnisque Germania una Francia fuit: postea vero, regno inter filios filiorum diuiso, aliud Orientale, aliud occidentale regnum Franciæ dicebatur. Godefr. Viterb. part. 17. Orientale regnum vocatum est etiam Francia orientalis, Antiqua Francia, Francia Teutonica; & complexa fuit Boioariam, Sueuiam, Saxoniam, Thuringiam, Frisiam: veterum testimonio.

Hoc

hinc potissimum exordiar, ad istud temporis Conradus ipse rexerat, quem fortissimum Francorum Ducem annales vbiq̄ue concelebrant *b*), in subsidium adsumto fratre,

E 2

Hoc loco autem nobis de parte regni cognomine sermo est, quam vulgo Franconiam vocant, quæ, desinente eodem Eginhardo, intra Saxoniam & Danubium Rhenumque ac Salam finium, qui Thuringos & Sorabos diuidit, posita, ac a Francis, qui orientales dicuntur, incolitur, quæ, Ioachimo Vadiano de monast. Germ. teste, tractum etiam Heluetiæ & Rhetiæ primo totum illa ætas, & ipsum Franciæ nomine, complectebatur cuius partem Rheno imminentem Austrasiam vocarunt. Ex qua interpretatione intelligimus, quomodo ad Alpes protensa fuerit Franciæ Comitum procuratio, & vt Conradus Constantiam subinde & in S. Galli monasterium diuernerit; nec non, quare Schatenus *Athemium*, pagum Rhetiæ prisco iure Franciæ accensam contendat.

b) Viuente adhuc Ludouico rege Conradus inde a parentis obitu Comes Franciæ appellatur, quod diploma Hattonis ann. 910. datum c. i. lit. bb. probat. Ex eo autem tempore, quo quisque ducum suam sibi prouinciam vindicauerat, Conrado quoque, licet de facto nihil constet explorati, appellationem Ducis tamen tribui constanter obseruamus. e. g. Statim ann. 912. Annal. Hildes. Leibnit. Ludouicus rex obiit, cui Chvonradus Dux Francorum successit. Wittich. Cunradus quondam Dux Francorum ungitur in regem. Ditmar. lib. 1. egregius Dux. Rodon. Synt. Gandesh. Dux Franciæ Conradus. Sic Mutius, sic Gobelinus, aliique. De re autem ipsa ratiocinatur Frisingensis Lib. 1. c. 8. de gestis Friderici I. in hunc modum: Francis ante Henrici I. tempora vel circa dignitas ducalis denno collata videtur. Succenturiatur Lehmann. in Chron. Spir. lib. 2. c. 16. Nec ferit ita statuentes Eccardi narratio. Quum enim Nondum adhuc, inquit, illo tempore Suenia in Ducatum erat redacta, sed fisco regio peculiariter parebat, sicut hodie & Franciæ: de suis, quibus ipse vixerat, temporibus loquitur, Henrico IV. imperante, qui omnino per Comites hanc prouinciam administrauerat.

tre, Eberhardo, qui Comes primum potentissimus *c)*,
mox Franciæ Dux *d)* & orientalis Marchio audite *e)*.

§. II.

Sueviæ.

Sueviæ Bertholdus Erchangerque fratres præfunt;
qui suæ procurationis detrimenta aduersus Constantien-
sem Episcopum vlturi extremo supplicio adficiuntur *f)*.
Nouus Dux Burcardus *g)* Germanici regni culmen iti-
dem

c) Apud Liutpr. 2. 7.

d) Auctor vitæ Ioan. Albbatis Gorziensis apud Mabillonium *Eberhardum* ait Ducatum Franciæ, Austrasiæ & quorundam trans Rhenum tenuisse locorum.

Quin noui quoque Comites in locum successerant circa hoc tempus. Vid. cap. 2. lit. n. & aa. vbi mentio fit cuiusdam *Vtonis* seu *Ottonis* & *Elwaltgeri*.

e) Chron. Laurish. *Cunradus* vero, frater Eberhardi, Marchionis orientalis regni partem circa Rhenum tenuit.

f) Atrocissimas contentiones & quotidianas prope digladiationes, quibus inuicem iactati sunt Comites & Episcopi, propterea quod utrorumque ditioni multa subtracta sunt per munificentias regias in utrosque Episcopos, fusc narrat Eccard. in Cal. S. Galli. Lex quidem Alemannica habet: *Si quis res suas ad Ecclesiam tradere voluerit, nullus habeat licentiam contradicere, non dux, non Comes, non vlla persona. Sed agros tamen fiscales aut prædia, que censum principi soluerent, non licebat ad vllam Ecclesiam, ex sententia Ioach. Vadiani lib. 2. de monast. Germ. contradicere; sed Comitibus consensus requirebatur, cuius erat donationem rescindere, que principalium reddituum detrimento esset facta. Vnde videmus, ait, in chartis donationum, Comitibus nomen imo fere loco semper adscriptum. Præcipua enim hac in re Comitum auctoritas erat.*

g) Sueviæ principum assensu statuitur Alemannis Dux primus *Burcardus*, gentis illius nobilissimus & virtutum dote probatissimus. Eccard. Ducatus quidem Sueviæ perantiquus est & prout ex actis Francorum liquet, eo tempore constitutus, quum a rege Ludouico

dem irreuerentur habet terrasque suas aduersus vim interiorem æque ac externam strenue tutatur b).

§. III.

Arnulphus, famosissimus Dux, Liutpoldi filius, Boioariam suprema potestate possidere regioque iure insolenter vti cœperat i). Hinc barbaris æque ac regi Germaniæ; & sacerdotibus ferream vtrimque frontem

E 3

oppo-

douico deuicti Alemanni & regno Franciæ adiecti velut in prouinciam redacti sunt, quod accidit circa annum 500. Carolus deinde Magnus, ducum potentiam & fortunam subueritus, Comitibus regundas distribuit prouincias, qui in Erchangelo per Sueuiam desierunt, cum profapia Carolina desisset. Hinc noua rebus facie obducta, caput denuo extulit Sueuia, ad exemplum reliquarum regionum in Ducatus formam reducta. Qui factum sit, vt in Burcardum istum, scelerum atque consiliorum Erchengeri socium, Sueuiæ ordines & rex Conradus tanto studio propenderint, mirari multos intelligo. Ciuibus nimirum gratus ob virtutem magnitudinemque animi fuit, quod haud obscure indigitat Eccardus. Voluntas populi, suprema haud dubie lex, regi necessariam electionem fecit.

- b) Vt regi detractauerit obsequium, supra innui; iam sprete superioris auctoritate, summa quæque sibi vindicat. Anno enim 919. *Burcardus Dux Alemanniæ Rudolphum regem Burgundiæ apud Winterturum pugna vicit.* Herm. Contract.
- i) instinctus forte a maiorum consuetudine, qua Boioaria peculiare regnum, Franciæ seorsim spectatæ haud impar, constituit. Ab Auentino disertis verbis *Rex* appellatur: etiam in Chron. Cosmæ Prag. anno 937. obiit *Arnulphus Rex Banariæ.* Liuthprand. lib. 2. c. 7. *Arnoldus cum vxore & liberis rediens honorifice a Baioariis atque ab orientalibus Francis suscipitur: neque enim solum suscipitur: sed vt rex fiat ab eis vehementer exposcitur. Cupierat sane & ipse rex fieri, credo, in ditione sua.*

Boioaria-

opposuit k), perpetuus sceptri æmulus: nec ante quieuit, quam Henrico potestatem circa sacra quoque, Germaniæ capiti adhuc factam tectam, in terris suis vsurpandam extorlisset l).

§. IV.

Saxonia,

Saxonix amplissimas possessiones a maioribus relietas & ab Imperatorum munificentia amplificatas vniuersumque Ducatum Otto Dux ad filium generosissimum

k) Multa supersunt in veterum libris Boioaricæ fortitudinis monumenta. *Ann. 907.* pater Leopoldus occubuit in prælio cum Vngaris commisso, cuius necis indignitatem vltus est filius *ann. 913.* clerum acriter castigauit & intra artificiosos cancellos redegit. *Chron. Bau. Ratisp.* Rex fieri frustra capiens inuasor regni exstitit & pro huius acquisitione Ecclesias monasteriaque destruens, res earum distribuit in beneficia laicorum. Hinc mali cognomen & tot circa turpissimum ex hac vita exitum proiectique in Schirensen lacum a diabolo cadaueris lepida sacrificulorum commenta.

l) Henrici declaratio ad Boium in *Auent. lib. IV. p. 292.* habet inter alia hæc: *Non solum Boioaricæ regnum locupletissimum, Nariscos, Alemannos, Chambos, Boethos, Sudinos, Ilissos, Marcomannos, Quados, Vindelicos, Noricos, Austriacos, Tyrollios, Athesinos, Venonas, Stirios, Charinos, Venedos, Carnos, Pannonias tibi, sicuti possides, permitto; verum sacrarum ædium quoque, opum ecclesiasticarum, Episcoporum, sacerdotum, mystarum, monachorum, antistitum omnium curatorem te esse iubeo & patronum: illos tibi in clientulos dico, modo nomen regis inutile abdicato: cuncta alia tibi habeto. Quid nunc aliud tibi vis? quid ultra desideras? que concupiscis? que postulas?* Stabant enim vtrimque ante prima signa sui quisque exercitus. *Liuthpr. l. 2. c. 8.* Huius exercitium describit *Ditmar. p. 330.* in *Leibnit. Script. Otto Frisog. lib. 6. c. 18.* *Auentinus lib. IV. p. 293.* vbi habetur de Concilio *Dingel-fingæ* coacto, cui ipse præfuerit, clerumque rursum intra metas discipline retraxerit, quia nimis populariter, vt loqui amat, rerum omnium turbationibus viuere didicerant.

num Henricum transmisit, aduersus vim apertam & occulta machinationes, vt viro dignum, defendendas *m*). Nec ipse latum vnguem cessit. Quin animi magnitudine rebusque domi & militiae præclare gestis tantum sibi existimationis collegit, vt Conradus eum, virtutis etiam in hoste mirator, regio fastigio dignissimum iudicaret *n*).

§. V.

m) Progenitorem Ludolphum non fuisse Wittekindeum directæ stirpe vel illud satis indicium est, quod Wittichindus, annalium auctor, maternum genus illuc tantum referat, non prætermittens paternum, si a Magno Wittechindo deducere licuisset. Westphaliæ & Angariæ magnam partem ducis titulo complexus largissima donatione ex hereditate sua ad Gandeshemense cœnobium perfunctus est. Diploma exhibet Meibom. filiamque Liurgardin Ludouico II. German. regi in matrimonium dedit. De Ottone filio hæc habet Wittichind. *Apud Ottonem tamen (licet se subdidit Conrado, Ditmar.) summum semper & ubique vigeat imperium.* De Henrico nepote isthæc: *Præmura libera potestate regnavit in Saxonia, qui testamento legitime facto defunctus est, relinquens sibi ipsi, maiori filioque magnum latumque imperium, non a parentibus sibi relictum, sed per semetipsum acquisitum & a solo Deo concessum.*

Rex autem Conradus veritus est ei tradere omnem potestatem patris. Saxones vero suadebant Duci suo, vt si honore paterno eum nollet sponte honorare, rege inuito, qua vellet, obtinere posset. Wittich. annal. 1. Henricus in vacuum succedens, hereditatem in re & maximam beneficii partem gratuito regis suscepit ex munere. Ditmar. lib. 1. ducatus scilicet honorem, quem, vt audiimus, inuito rege, obtinere posset.

n) Regin. *Cum obitus sui diem imminere sentiret, vocatis ad se fratribus & cognatis suis, maioribus scilicet Francorum, mortem sibi imminere dixit & ne in eligendo post se regem dissidium regni fieret, paterna eos voce præmonuit. Oratio exstat apud Wittich. annal. 1.*

§. V.

Thuringiæ

Thuringiæ Ducatus variis breui temporis spatio motibus dominisque agitatus pariter in Saxonica mansuetudinis tutela, paullo ante, quam ad rerum summam Conradum excitassent, demum adqueiuit o).

§. VI.

Lotharingiæ

Lotharingi miris modis conturbantur, lacerantur. Qui summa iis & regia auctoritate ex instituto parentis Arnulphi præerat, Zwentipoldum Ludouici Pueri tutores superatum acie oppræsserunt. Cui suffectus Gisbertus p) Dux clienrelam Conradi regis aspernatus diu fluctuauit, donec Gallo ansam præberet, occupandi prouin-

- o) Thuringiæ fata ex annalibus ista sunt. Ann. 883. Thuringi, quot Poppo & Eginio Comites concitauerant, Thuringiæ præfecti, a Saxonibus magna clade prostrati sunt. Schaten. ex annal. Franc. & Regin. Ann. 892. Poppo dux Thuringorum dignitatibus exspoliatur. Ducatus, quem tenuerat, Cunrado commendatur, quem pauco tempore tenuit & sua sponte eum reddidit. Deinde Burchardo committitur, qui eum hætenus strenue gubernat. Regin. Hic Burchardus ann. 909. ab Vngaris casus est. Lamb. Schaffnab. Vngari enim Alemanniam intrarunt ann. 908. deuastantes eam. Quibus occurrunt Duces Bawariæ, Saxonie, Sueuiæ & Dux Thuringiæ: & commissum est bellum & multa millia Vngarorum occisa sunt: & Dux Thuringorum tertius percussus interiit sine heredibus, & ducatus deuolutus est ad Henricum Ducem Saxonie eius consobrinum. Historia de Landgrau. Thuring. & Regin. ad ann. 908. Idcirco Henricus Dux de Saxonie & Thuringia subinde audit.
- p) Annal. Merenf. ad ann. 898. Zuentibold Reginarium Ducem sibi fidissimum & vicum consiliarium nescio cuius instinctu a se repulit & honoribus hereditatibusque, quas in suo regno habebat, interdixit, eum extra regnum intra 13. dies secedere iubet. Huius Reginerii filius, deiecto propter tyrannidem rege Gisbertus, nobili genere & familia antiqua natus. Wittich. annal. 1. Dux sufficitur.

prouinciam q), cuius possessionem rex Henricus demum Germaniæ recuperauit æternam firmam atque propriam, utpote Germanorum viribus partem r).

§. VII.

Daniæ, Poloniæ, Bohemiæ, Vngariæque regna, & si qua præter hæc in Carolorum ditione fuerint, tantum abest, ut clientelam coluerint, ut potius nihil intermiserint eorum, quæ ad vexandam disturbandamque Germaniam facere possent s). Et Conradus quidem nullo iure ea, pristinæ integritati restituta, ad officium reduxisset, cum Carolidarum clientes, extincta victrice familia, sui iuris facti sint t).

Vicinorum
regnorum,

§. VIII.

- q) Quod anno 916. demum factum est, vid. cap. II. lit. kk. quamquam inde ab extinctis Carolingis in Germania hereditatem amplio- rem & certæ saltem partis possessionem iactauit in diplomatis e. g. in charta Gorziana apud Chifflet. Actum Virduno, in mallo publico, coram Ricoino Comite, anno ab inc. dom. 12 cccc xiv. anno III. regnante Karolo rege in regno Lotharii quondam regis feliciter.
- r) Ann 913 Henricus Imp. & Carolus rex Francorum apud Bonnam confederantur, reddiditque Carolus Henrico Brabantiam & Lotharingiam, Episcopis & Comitibus utrimque rem confirmantibus Ægid. de Roya in Chron. Belg. quod confirmat Ioan. a Leidis Chr. Belg. lib. 6. c. 11. Hic rex (Carolus simplex) dedit Henrico, regi Germaniæ, regnum Lotbaringie, Episcopis & Comitibus rem confirmantibus: & Regin. Contin.
- s) Albert. Stadenf 913. In diebus illis immanissima persecutio Saxoniam oppressit, cum hinc Dani & Slau; inde Boemi & Vngri laniarent Ecclesias.
- t) Nihilominus Germaniæ postliminio maximam partem restituta sunt, virtute Henrici I. Auctor vitæ Meinweri in Leibnit. p. 195. Quum autem mirum in modum proficeret princeps laudabilis, Christus illi plus auxit honorem dignitatis, per plurimas nationes

F

suo

§. VIII.

randemque
Italia.

Idem de Italia totoque Romanorum Imperio cense-
ndum est. Caroloungis enim eius opes antea accre-
uerant, quæ ad Germanos postea parum attinebant *u)*.
Hinc ea se suis regibus permisit. Berengario autem Il-
ob perfidiam capto, regnum sibi apertum Otto perpe-
tuo iure Germaniæ asseruit, quia viribus Germanorum
asseruit *w)*.

CAPVT IV.

DE IVRE SVPERIORITATIS IN
GERMANIÆ PROVINCIIS RENATO.

§. I.

Transitio.

Cæmenti loco nobis sunt hætenus allata ad exstruen-
dum

*suo subiugans dominatui, Danos, Sclauos, Boiemanos, Boiowarios, ce-
teraque quam plurima regna, quæ suis antecessoribus non fuerunt
subdita. Et Ditmarus lib. 1. Has regiones sibi fecit tributarias:
Bohemiam, Deleminciam, Obetritos, Wilci, Heuellos & Redarios.*

u) Non dimissam fuisse Italiam inde colligunt, quod Hattonem ob-
iisse Italiam exacturum ius regum legunt. Sed instituit forte
Moguntinus explorare hominum Itatorum animos &, quod scri-
ptum non est, infecta re nulloque grauis ære domum ipsi dextra
rediit. Non enim adeo perfriçtæ frontis fuit Conradus, ut cuius-
quam rei extra Germaniam positæ curam ad se pertinere arbitra-
retur, qui ne Imperii quidem Romani phaleratis titulis luxuria-
dum sibi iudicauit. Semel omnino peregrinam appellationem in
charta Broweriana adiectam vidimus Conrado, in hunc modum:
CONRADUS ROMANORVM FRANCORVM REX; Imperato-
ris numquam vidimus.

w) Quod præter ceteros egregie, ut omnia, demonstrat non sine pia
veneratione nominandus Krebsius in Tractatu de insigni Discess.
in Eccles. Diff. 1. §. 14. seqq.

dum id, quod meditamur, ædificium. Quod ut rite peragatur, paulo operosius inquirendum est, utrum in Germania circa hoc, quod iam emensi sumus, interual- lum, res innouatæ sint, nec ne? quo exacte temporis ar- ticulo? qua occasione: quoue iure innouatæ sint a)?

§. II.

Qui igitur filium historiarum inde ab antiquo Ca- rolorum æuo sequuntur, simulatque in venis Caroli Crassi Carolini sanguinis vigor elanguit, elanguisse ner- vum imperii vinculumque, quo vastissima tot regno- rum & prouinciarum moles constringebatur, fefellisse comperiant b), idque non in Gallia solum aut in Italia; sed

mutatio gli-
scebat

a) Et sane, inquit Ulric. Obrechtus in Prodomo rerum Alsat. p. 107. totus ille rerum transitus, quo extincta stirpe Carolina in Ger- mania, imperium ad alios rectores meauit, multis densisque tene- bris obsitus, & sollemnis veluti scopulus, in quem recentiores sædis sepe erroribus impingunt.

b) Quid Crasso contigerit, quamobrem Germaniæ Proceres ab ipso defecerint & cur, quoue modo elegerint Carolomanni fratris no- thum filium Arnulphum, dicendi locus hic non est. Quanta au- tem hinc rerum consecuta sit mutatio, historicorum concentus doceat. Regin. ad ann. 889. Post eius mortem, regna, quæ eius di- tioni paruerant, veluti legitimo destituta herede, in partes a sua compage resoluuntur & iam non naturalem dominum præstolan- tur; sed vnumquodque de suis visceribus regem sibi creari dispo- nit. Quæ causa magnos bellorum motus excitavit, non quia prin- cipes Francorum deessent, qui nobilitate, fortitudine & sapientia regnis imperare possent; sed quia inter ipsos æqualitas generositatis, dignitatis ac potentie discordiam augebat, nemine tantum ce- teros præcellente, ut eius dominio reliqui se submittere dignaren- tur. Multos enim idoneos principes ad regni gubernacula mode- randa Francia genuisset, nisi fortuna eos æmulatione virtutis in

iam a Craffi
obitu.

sed in ipsis quoque regni patrii visceribus, vbi Ducum
diu ante inaudita nomina c), & cum nōminibus poten-
tia

perniciem mutuam armasset. Magnum Chron. Belg. p. 70. Caro-
lo mortuo, imperium multis modis scinditur, singulis prouinciis
singulos reges creare cupientibus. Arnulpho tamen pars maxima
cessit. Post hunc ditionis eius regna soluuntur a sua compage, dum
quisque de suis nititur regem creare. Quod quodam presagio
videtur accidisse. Nam regum genealogia cœlitus prouisa secun-
dis exuberat successibus, donec in Carolo M. non solum regnum
Francorum; sed & Imperii Romani summum obtineret fastigium.
Post cuius discessum eodem, quo accesserat, modo cœpit fortuna dif-
fluere, donec ex defectu regis stirpis solus hic inueniretur regno
Francorum gubernando idoneus, & regalis prosapia a beato Ar-
nolfo duce & Episcopo (Metensi) prodiens in hoc Arnolfo duce &
imperatore quasi progressus sui penultimum limitem acciperet.
Chron. Laurish. & Annal. Franc. Fuld. ad ann. 883. Plenius Me-
tenenses ad ann. 880.

- c) Germaniæ prouinciarum, quæ ante Carolum Magnum; quæ post
eundem facies fuerit, Lehmannus in Chron. Spir. alioque copiose
docent multisque veterum testimoniis vtuntur. Illud iam me-
moriæ subire ne pigeat, Carolum Magnum, vt Francorum sol-
lertiam in multis rebus expedit, nouam plane regundorum po-
pulorum rationem excoluisse, vt Ducum potentiam veritus, ambi-
tiosum nomen cum re supprimeret, prouinciasque Comitibus ad-
ministrandas daret. De Boioaria res manifesta est. Cum enim
Thassilo, semel impetrata defectionis venia, iterum insurrexisset,
veniam impetrare non potuit, neque prouincia, inquit Eginhardus
in Vita, quam tenebat, ulterius Duci, sed Comitibus ad regendum
commissa est. Nec de Sueuia incertos esse finit Eccard. Iun. Non-
dum adhuc illo (de Arnulpho dixerat) tempore Sueuia in Ducatum
erat redacta, ex quo scilicet Alaricus famoso ad Tolbiacum prelio
occubuit; sed fisco regio peculiariter parebat, cetera. Saxones
suis moribus relictæ sunt. In Francia erant Bambergensium &
Vederouiensium Comitum claræ familiæ. Popponem atque Egi-
nonem,

tia inualuit. Eos enim, qui Arnulphum & post Ludouicum elegerunt, proprie iam occasui Carolidarum genere, lacertos mouisse & mox orituræ prælusisse libertati credimus, quia legimus *d*); quamquam res nouare & fidem deferere tum quidem neque vellent nec vlllo iuris titulo possent.

§. III.

Arnulphus, quod Primoribus regni honorem suum Aucta sub Arnulpho.
debe.

F 3

nonem, Thuringiæ Comites Annal. Franc. & Regino commemorant. Apud Slauos vnus hæc cessauit procuratio, qui semper Duces habuerunt, a rege Germaniæ castigandos, sicubi deflecterent ab officio. Annal. Franc. 823. & 870. Lotharingis Gerhardus & Matfridus Comites præerant, Zwentipoldo remoto.

- d*) At circa Crassi tempora in plerisque Germaniæ partibus quædam quasi fermentatio insolitos Ducum titulos protrusit. Ludolphus in Saxonia; Liutpoldus in Boioaria in hanc ætatem incidunt, qui velut e machina derepente exstiterunt, nec eorum maiores, quanta maxima industria adhibita, indagari a quoquam potuerunt; licet ii, qui ignorationis suæ confessionem in quibusdam rebus turpem ducunt, illius quidem origines ad Wittekindum M; huius ad nescio quem in Italia excæcatum Bernardum referant. Nec Poppo est prætereundus, qui, post mortem forte collegæ Eginonis, vbiq; Thuringorum Dux concelebratur. Et ipsi scriptores inuenire videntur, se agnouisse rei nouitatem, qui multa sollertia Ducum veluti numerum inierunt, & quotus quisque in prouincia Dux fuerit, subindicarunt, quod facere non potuissent, si Duces semper magistratum bellicum, pro temporum necessitate constitutum & deiectum, significassent. Numerauit autem Historia de Landgrau. Thuring. in Script. Leibnit. Thuringiæ Duces, quando *Burcardum Ducem TERTIUM prælio cecidisse* tradit. Primus enim Poppo, vt diximus; alter Conradus fuerat. Sic *Burcardus Suediæ Dux PRIMVS est constitutus*, teste Eccardo. Sic *Henricus PRIMVS libera potestate regnavit in Saxonia*.

deberet e), multa indulfit; aliqua nouauit f): perpetuis

e) Arnulpho tamen, inquit Scriptores, pars maxima cessit, in dispersione prouinciarum Caroli Crassi obitum consecuta. Et Annal. Fuldenf. cum multos regulos in Europa & in regno Caroli excreuisse questi essent, ad vltimum dicunt; Deinceps Arnulphus se regem haberi statuit. Regino indicat. quo modo istud factum sit. Optimates, inquit, Arnulsum, filium Carolomanni, VLTRO IN REGNUM ATTRAHVNT: nec non Gobelin. Perf. Cosmodr. ætat. VI. cap. 43. 44. Optimates regni Arnulphum, filium Carolomanni, huius Caroli nepotem, elegerunt in regem. Postquam Arnulphus electus erat in regem, Bernhardus filius Caroli Crassi fugit in Italiam ad Guidonem, cui pars Italia commissa fuerat. Commodum hic Gobelinus Sobolis Caroli Crassi mentionem iniicit, Bernardi, quem Regino quoque & Annal. Metenf. ad ann. 887. commemorant. Cum enim Bernardus eodem tempore regis filius, vtut spurius, vixerit; non video, cur eius conditio deterior; aut Arnulphi itidem ex Carentina femina nefastis nuptiis procreati, potior visa sit; nisi Germaniæ proceribus optionem datam velis dicere, vtrum vtri præferre mallent.

f) Huius igitur beneficii, quo Crassi filio, nihil tale promeritus, vno potius gradu a regali solio, quam ille, remotior, prælatus fuit, memoriam conseruaturus ad multa conuiuendum esse duxit, subiectosque sponte, laxius regendos. Hinc Ducum non titulis modo applausit, queis forte Comites militiæ suprema munia curantes in patriæ limitibus defendendis vti potuissent, saluo iure Cæsaris; sed & in partem & veluti societatem regni eos passus est venire. Atque vt ne dicis gratia hoc nominis gessisse Duces præcipiti anticipationis contendas, adscribam, quæ fide dignissimus Regino ad ann. 889. animaduertit. His diebus, inquit, Luitpertus Magontie urbis præsul e rebus humanis sublatus in cuius loco subrogatus est Sunto, Poppone Thuringorum Duce & Arnolpho rege annuente. Si res ciuilis acta esset & quis Ducum in negotii societatem adscitus foret; aliquid effugii aut coloris, cur ita factum sit, excogitari posset. At cum Poppo, inaugurando Episcopo, quod genus

tuis comitiis deliberationibusque distentus g). Succes- & Ludouico,
for filius b) tantum abest, vt quidquam magnæ rei domi
militiæque gesserit i), vt vniuersum corpus labasceret,
Ducesque, ni præda hostibus esse vellent, vbi visum est,
congrederentur discederentue ab armis, pacis & belli
prope-

nus hominum eo tempore vni regi subiectum fuit, adhibitus sit,
elabi non possumus, quin regem pedetentim sua iura communi-
casse cum principibus fateamur. Habuit hæc procul dubio in
oculis Mutius, qui lib. XII. de Arnulphi temporibus, qui neque opi-
bus neque facultatibus satis valebat, ista habet: *Erat is imperii
status, vt nisi aliæ essent facultates, imperium non sufficeret ad tu-
endam dignitatem Imperatoris & hostibus resistendum. Omni-
no, pergit, nomen imperii magis erat gloria quam rei. Hic iam
non insolens est amplius legere, Comites iniquo animo tulisse, si
a paterna alienarum opum administratione arcerentur, quod filii
Wilbelmi & Engešbalci Comitum, qui terminum Boioariæ aduer-
sus Morauonos tenuerunt, fecisse legimus Annal. Fuld. ann. 894.*
Et en! aliam rem nouam! Aquisgranum, vetus regia & Carolo-
rum cimelium, tam non erat amplius in potestate Cæsaris, infes-
sum quippe a Zwentipoldo tyranno, cuius animus tam monstro-
sus, quam ipsum nomen fuit.

- g) Annal. Franc. ann. 889. *Primores Francorum adigit, vt iuramen-
to confirmarent, ne se detraberent a principatu & dominatu filio-
rum eius, Zwentiboldi & Rithodi: quod quidam renuerunt (quos
dicis caussa comitiis interfuisse ne dixeris); tandem regia volun-
tati satisfecere, cetera.*
- b) Regin. ad ann. 900. *Proceres & Optimates ad Forachem in vnum
congregati Ludouicum filium, quem ex legitimo matrimonio su-
sciperat. regem super se creant & coronatum regisique ornamen-
tis indutum in fastigio regni sublimant.*
- i) Zwentipoldum per Matfridum & Gerhardum Comites debella-
runt tutores Pueri, cui successus est Giselbertus Ragineri filius, si-
millimi ingenii princeps.

propemodum arbitria agentes k). Sartum tamen tetumque mansit subinde ius supremum Cæsari. Præmaturato autem obitu rebus humanis abreptus, votis & ambitioni Ducum, vndiquaque se auitæ libertatis studio efferentium, laxos terminos pangit.

§. IV.

Ast quæ tempestatis vis, iam Arnulpho imperante, in venis ac visceribus Germaniæ concepta & conclusa latuerat; sub Ludouico autem Puerō cœperat se commouere & eminus inhorrescere: ea ad extremum se, extincta & sublata Carolingica prosapia, velut aggero rupto infudit; cum Duces ex administratione bellica & prouinciali ad supremam potestatem emergerent l), resti-

sub Conrado
effusa est,

k) Sic ann. 907. *Bauari cum Vngaris congressi multa cede prostrati sunt, in qua congressione Luitpoldus Dux occisus est, cui filius suus Arnulphus in Ducatu successit. Regin. Anno insequenti denovo Germaniam intrarunt, deuastantes eam; quibus occurrerunt Duces Bauaria Saxonie, Suenie & Dux Thuringie; & commissum est bellum, cetera. Breuibus rem omnem complexus est Schaten. in Annal. Paderb. ad ann. 901. Ludouici moderatione penes tutores relicta, multa simul mala incurrere in Imperium. Nam & Duces insolescere & pro temporaneis regum ministris hereditarios sensim se ferre: Comites assurgere supra sortem muneris: ceteri procerum cum his affligere Episcopos: omnes spolia & prædas sibi indulgere & sensim firmare hereditarias possessiones, quod nec in tutoribus auctoritas esset refrenandi, nec in rege maturitas puniendi.*

l) Quomodo & per quos ex instituto Caroli M. nationes gubernatæ fuerint, paullo ante dictum est. Non enim longe ab auorum consuetudine discessum; cum magistratibus hinc inde per prouincias constitutis armorum simul cura, si res ita ferret aut hostis amouendus esset, commissa sit quocumque titulo. Ast nunc cum aliæ prouinciæ suos sibi peculiare rectores legerent; aliæ a Comitibus

restitutis omnibus in integrum prouinciis m), suasque
res

vi cogerentur ad Ducatus sibi expediendos: Ducum dignitas maioris procul dubio momenti fuit. Quæ enim esset ratio, quam obrem e. g. Erchangerus, Suetuæ Comes, qui iam *ann. 908.* in bello aduersus Vngros suscepto *Suetuæ dux* appellatur, tanto nifu in id incubuerit, vt gentis suæ dux efficeretur, & licet a ciuibus suis repudiatus esset, eorum voluntatem armis expugnare moliretur? En! diserta Chron. S. Gall. verba: *Ann. 915. Erchanger de exilio reuersus cum Burcardo & Berchtoldo, cum ceteris patriotis suis pugnavit & eos apud Walaunis vicit & DVX EORVM EFFECTVS EST.* Protractus dehinc ad comitia capitis supplicium sustinuit. Sed cum omnino, ad exemplum ceterarum nationum in Germania Dux constituendus esset, non qui se populo obruderet aut a superiore quodam perficeretur; sed quem ipsi Sueti vellent: Burcardus, venia delicti impetrata, statutus Alemannis Dux primus est; qui cum sciret, cui acceptam ferret dignitatem suam; non auctoritatem regis, sed prouinciae salutem ceterorumque ducum exempla secutus est *cap. 3. lit. b.* In Boiaria quoque insignis præter ceteras eminuit mutatio. Audiamus *Auent. lib. 4. p. 290. In eo (Ludouico) familia regia in Germania & Boiaria defecit — Boiorum Proceres atque Pontifices inferias regi reddunt: ex veteri instituto, quo ipsis ex se & Nariscis principem, vbi defecisset principalis prosapia, instaurare licebat, Arnulphum regem Boiorum salutant.* Qua potestate vsus fuerit in sacris & ciuilibus, quos præfectos limitibus vsquequaque dederit, *lege ibid. p. 291.*

m) Hic nimirum est decretorius ille temporis articulus, in quem de communi doctorum sententia simul incidunt mutaræ reipublicæ momenta vniuersa. Audiamus primum Illustr. Cocceium, qui *cap. 15. §. 43. sue Iuris Publ. Prud.* in hunc modum disserit: *Sub Carolingis Procerum potestas fuit mere administratoria, quæ ad id fastigii, in quo nunc est, his gradibus peruenit. Exstinctis Carolingis, cum videretur REDDITA POTESTAS quam singuli populi & prouinciæ ante Francorum victorias REGIAM habuerant: placuit, VT SINGVLI POPVLI AC PROVINCIÆ sub ducibus*
G
suis,

res sibi habere ac tueri singuli conarentur n). Si rex

urge-
suis, salua maiestate regis & regni HABERENT PROPRIAM
POTESTATEM & IVRA REGALIA. Idem in addit. ad I. P.
Prud. §. 5. Cum olim Germaniæ populi sui plenarie iuris fuerint,
armis Francorum in vnam ciuitatem coacti, deinde horum regibus
extinctis, cum res ad pristinam libertatem rediisset, libera volun-
tate caput commune ac regem imperio legerent. Lehmann. Chron.
Spir. l. 2. c. 47. Die Herzogen haben sich mit dem Schwerdt ihre
Herzogthume nicht allein erb- und eigenthümlich für sich und ihre
Erben zuerstreiten; sondern ein jeder gleich als ein König im Kö-
nigreich in seinem Land zu regieren fürgenommen. Schaten. annal.
Paderb. ann. 912. Hactenus, ait, duces omnes atque comites tempo-
raneo Caesarum ac regum beneficio imperitabant. Postquam vero
cum Ludouico rege extincta Caroli M. stirps: singuli prope Duces
eas, quas tenebant, prouincias sibi hereditarias suprema principum
potestate vindicare ceperunt; tamquam Germaniæ regnum in spo-
lium venisset: haud secus quam Alexandro M. extincto, duces mi-
litiæ regna inter se partiti sunt. Eo & Conradus rex tanta cete-
rorum ducum emulatione petitus. Conring. in Diss. de Ducibus &
Com. Germ. §. 19. Vltimis Carolingorum temporibus ducum poten-
tia tandem ea fuit, vt de prouinciis sibi proprio iure attribuendis
cogitarent, libere regum instar regnaturi, lege & §. 20. 21. 22. ibid.
Clar. Struuius in quadam commentatiuncula de diuersis Iuris Pu-
blici periodis. Alii, inquit, initium iuris publici faciunt a Conra-
do I. eo quod Germani liberam eligendi sibi facultatem sumserint
& dignitates ducales Germaniæ factæ fuerint hereditariæ, terræ
ex administratoris propriæ ideo in talem fere statum redactæ, qui
nunc est. Facile illud concedendum, si de regno Germaniæ saltem
nobis sermo esset, cetera. Qui omne mutationis momentum in
Henrici I. tempora conferunt, semetipfos coarguunt. Fatentur
enim, Henrici potestatem cœpisse sub Conrado: fatentur etiam
Burcardum Sueuis; Boiis Arnulphum eadem, qua Henricus Sa-
xonibus, potestate præfuisse per ipsum hoc septennium. Qui igitur
sub Henrico demum ortos esse omnes duces & restitutas pro-
uincias contendunt, quæ sub eo demum rursus coierunt?

n) Vid. c. 2. lit. z. aa.

vrgeret electionem sui; si fidem eorum, si constantiam desiderat; si incusaret perfidiam: in promptu erat, quod oggerent: irrita nimirum esse & non satis iusta, quæ in erea acta essent: Germanos prius eligi non posse, quam Carolorum in Francia occidentali, vtut tenues, extinctæ essent reliquiæ. Quocirca si parendum vni esset, Carolum, cui Simplicis nomen ignauia adfricuit, e Galliis euocandum esse o) causabantur: huic summam rerum competere: huic sua se permissuros esse omnia. Quam fallacissimarum ratiocinationum telam p) cum Conradus gladio rumpere non posset, vtut efflictim cuperet:

dum principes tergiuersarentur.

Franco-Galliis potius obtemperari;

G 2

peret:

- o) Auent. lib. 4. p. 291. Ideo (quod Moguntinus & Otto Saxon. rebus Germaniæ & orientali Franciæ Conradum Hassum, nullo gradu contingentem regum Caesarumque domum imposuisse) Arnulphus rex noster, Gisalbertus dux Lotharingiorum, Erenger, Berchtoldus fratres & Burckhardus Sueui, Conradum recipere recusarunt, Carolum posthumum iustum heredem ex Galliis & occid. Francia accersendum censebant: & a Lotharingiis Carolus acceptus est.
- p) Exteri fere omnes & Galli maxime eam animis imbibere sententiam, cuius interpretes Aubertus Miræus Carolo Simplici, ait, licuisse non Lotharingiam modo; sed & Germaniam repetere: adstipulatur Iac. Sirmondus aliique, quibus respondere Schurzseischi in de diuis. Carol. pag. 903. seqq. Et quis eruditorum nescit pactorum Virodunensium tenorem, quibus ann. 843. interposita mutui iurisiurandi religione, sancitum est, vt Gallia Germaniaque æternum seiuncta manerent. Tum ipsi Franco-Galli paullo ante in eligendo Odone & non ita multo post in Hugone Capero, Carolinum sanguinem ex inuidia posthabuerunt, excluso scilicet Carolo, Lotharingiæ Duce. Denique ipsius Caroli Simplicis dubii natales erant, cum multi parentem eius dicant non ex satis iusta causa uxorem suam repudiasse atque Adelheidem, ex qua Simplex conceptus est, duxisse, ab obitu mariti demum parituram. Leg. Vtric. Obrecht. Prodrom. rer. Alsat. p. 102. seq.

peret: suæ provinciæ relinquitur q). Quamquam eius conditionem hac in re deprehendam meliorem; Henrici I. deteriorem. Hunc enim antequam dissentientes Duces omnes ditioni suæ subiecisset, quod reuera fuit, sæpissime appellatum Saxonicum regem, seu regem Saxonum lego, per contemptum r). At Conradus si Fran-

corum

q) Iis, quæ supra allata sunt, addamus, quæ habet *Chron. Laurisham.* In horum Carolorum decessu in utriusque regni fastigio Carolorum illa celsa progenies facta est de medio, quæ a primo anno Pipini regis Francorum usque ad obitum istorum in regia dignitate claruit annis 173. Cunradus vero, frater Eberhardi, Marchionis orientalis, REGNI PARTEM circa Rhenum tenuit. At de Ludouico Germanico, itidem Germanorum rege, *Annal. Metenf. ad ann. 843.* Ultra Rhenum, aiunt, omnia habuit. Et Henricus tantumdem habuit. Ait enim Wittich. *An. 1. ex.* Defunctus est relinquens latum imperium: non a patribus sibi relictum; sed per semetipsum acquisitum & a solo deo concessum. Quid Arnulfus Boioariæ dux possederit, lege cap. 3. lit. 1.

r) Iuuat audire Eccard. *de Cas.* Henricum Saxonum & Francorum consensu eleuatur & vngitur in regem. — Sed postea Lotharingorum Ksilbertus Eberhardum castigatum, cur honorem suum alieno dedisset, REGI SAXONICO rebellare secumque sentire persuasit. Idem c. 5. Engilbertus S. Galli Abbas a Burcardo utique, quod cum REGE SAXONICO sentiret, insimulatus est. Ergo nec Conradus, nec Zwentipoldus, nec Arnulphus Boius Monarcha fuit. Otto demum vere rex creatus est, qui electioni priuatæ, qua Conradus; qua ceteri; qua ipse Otto prius sublatus est, publica & sollempnior accessit, coronationis vnctionisque ritu confirmata. Henricus enim infirmitate correptus, conuocato omni populo, designauit filium suum Ottonem regem (eo modo quo Franci Conradum, Conradus Henricum). Defuncto itaque patre, omnis populus Francorum atque Saxonum iam olim designatum regem a patre, filium eius Ottonem elegit sibi in Principem. VNIVERSALISQUE ELECTIONIS notantes locum, iusserunt esse Aquisgranæ palatii & c. Wittich. *annal. 2. ineunte.*

corum rex vocatur, ut vocatur in annalibus, quo minus ignominiose dictum putetur, eorum, qui per Francos orientales omnem Germaniam semper & ubique intelligendam esse statuunt, præstat liberalitas.

§. V.

Atque ut intelligatur clarissime, quantam vicissitudinem subierit res Germana in hoc temporis articulo; potissima mutationis momenta in conspectu collocata legentibus expendenda commendamus. Sunt autem ea quærenda vel in ipsis Regibus PostCarolingicis, vel in prouinciarum Ducibus. Ducum fortem inuicem æquiparantes, immane quantum distare deprehendimus: tantum videlicet, quantum inter rem & nomen interit: I. Quæ enim nationes & prouinciæ ante vni paruerunt, iam pluribus parent s). II. Et qui iam prouinciarum administrationem suscipiunt, non tamen & umbram ostentant; sed potestatem regiæ proximam exercent: non alienæ rei fiduciarii procuratores; sed suarum regionum domini t), ius belli & pacis 1) ius legum ferendarum & constituendi iudices aliosque magistratus 2), ius fæderum 3) &

dum sui iuris redderentur, in singulis prouinciis,

G 3

comi-

s) Quod clarum est vel ex intuitu cap. 3.

t) Quod Conringii, quam meis verbis efferre malo. Ita autem ille Dissert. de Ducibus & Comit. Germ. §. 22. Ducum potestas omnino mutauit (post Carolos) ita ut prouinciis præsent iam Duces, non ut gubernatores; sed pene ut reges: collatis in eos iuribus, quæ solius imperii erant atque imperatoris. Quo enim tempore Duces administratores & rectores tantum fuerunt prouinciarum, non competebat ipsis auctoritate propria ius vitæ & necis; non leges ferendi; non magistratus constituendi; non indicendi conuentus; non fædera faciendi potestas: minora quoque, ut vocant, Regalia, sub quibus viæ publicæ, flumina nauigabilia & vectigalia comprehenduntur; immo omnis generis redditus prouinciarum non ad rectores

comitiorum 4) immo & sacrorum 5) exercentes. III Nec iam a regibus constituuntur, vt ante; sed vel IV. nascuntur in patriam hereditatem u), vel V. populi principumque liberrimis suffragiis eliguntur w). Reges autem, qui-

bus

res illos prouinciarum, sed ad fiscum regium pertinebant. *Isthaec omnia praefectis illis auctoritate iure in prouinciis concessa sunt, salua tamen semper Imperatoris superioritate (plane vt Ill. Cocceii l. c.). Vnde cum non omnino absolutam potestatem habeant, nec maiestatem proprie eos habere dici potest. Vacari vero solet eorum potestas Ius superioritatis, Landes-Hörsliche Obrigkeit, Landes-Höheit und Herrlichkeit.* 1) Quamvis autem mihi non conigerit, vt omnium regalium maximorum, minimorum exercitium inuenirim; quod in ista monumentorum penuria & scribentium paucitate vix requiri a quoquam saluo pudore potest; a maiori tamen facile ad minus argumentamur. Et maioribus autem inuenimus duces his vsos fuisse potissimum, e quibus cetera deriuari queunt. Adornarunt enim exercitus, quos insalutato rege eduxerunt in aciem, quod Sueui Boiique fecerunt *ann. 913. vid. cap. 2. lit. x. & iterum ann. 919. vid. c. 3. lit. b.* Arnulphus Boioariae limites firmissimis munit praefidiis, fratrem suum Berchtoldum Venonas & Athosinos administrare iubet. *Austrie Rogerium praeficit. Charinis rectorem dat Ratboldum. Auent. lib. 4. p. 291.* 3) Fæderati erant Sueui & Boii *ann. 913.* & qui ipse se tueri armis potest, idem etiam potest auxiliis fæderatorum. 4) *Eccard. de Caf. S. Gall. c. 10. Colloquium publicum postea pro his & pro aliis regiminis causis Walleuis villa edixit, (Burcardi Sueui vidua) illuc quoque Episcopum (S. Galli) & Abbatem (Augiensem) venire iusserat, &c.* 5) *Vid. cap. 5. lit. c.*

- u) *In qua congressione Luitpoldus dux occisus est, cui filius suus Arnulphus IN DVCATV SVCCCESSIT. Regin. ann. 907. Vid. lit. l. exeunt. De Henrico c. 3. lit. m. quod etiam insecutorum temporum decursus comprobatur.*
- w) *Frodoard. Chron. Fauente nec non Giselherto, quem plurimi Lotharienses Principem delegerant. Eccard. Iun. Suenie principum assensu statuitur Alemannis dux primus Burcardus.*

bus olim proxima ad imperandum commendatio natales erant, iam VI, e Ducum electione pendent x); & qui ante omnibus omnia imperarunt, quorum nullis limitibus circumscripta potestas erat, iam VII, Ducum assensu omnia decernunt peraguntque y).

§. VI.

Cum facti quæstionem probauerimus, iuris iam suscipienda disceptatio est. Sane, rationi non repugnat, quod Duces, iura patriæ haud ignorantes, fecerunt; & iure gentium æquum est, ut extincta victrice familia bello acquisitæ provinciæ suo iuri redditæ in pristinam libertatem postliminio afferantur z).

optimo iuris
titulo;

§. VII.

x) Inde ab Arnulpho Imp. electio non dicis causâ in Germania obtinuit. vid. lit. g. E b.

y) Amplius nobis hic dicendi locus esset: iam breuitatis studiosis strictim quædam attingenda sunt. Conradus I. non potuit quidquam donare Episcopis suis, quin Sueviæ Comites intercesserint. Henricus I. cum aduersus Auares proficisci veller, conuocauit populum: qui operam suam promittens regi contra gentem, pactum firmiter. Wittich. annal. 1. Slauos autem aggredi, inuitis proceribus, non potuit. Sigfr. Presb. lib. 2. Otto I. priuilegio Magdeburgico apud Goldast. Tom. I. p. 216. ita subscribit: *Ad perpetuam igitur rei memoriam CVM ASSENSV fueri Romani PRINCIPVM Imperii, cumque voluntate terræ, iuxta illorum laudum, omnes gratiarum prerogatiuas confirmauimus.* Frider. apud Radeuicium lib. 1. c. 27. in oratione Germanos, Imperii, inquit, Romani, cuius apud nos ministerium; auctoritatem penes vos, qui optimates regni estis, recognoscimus. De his omnibus vid. Excell. Præsidis Germania Princeps, Eiusdemque Comment. in Aur. Bull. Tit. 2. §. 8.

z) Grot. de I. Bell. & Pacis lib. II. c. 7. §. 14. *Ea regna, quæ populi libero consensu facta sunt hereditaria, ex præsumta populi voluntate deseruntur.* Hinc illud nascitur §. 15. *ut successio stet intra eos, qui descendunt a primo rege: ea enim familia ob nobilitatem electa censetur, eaque sinita regnum redire ad populum.* Vid. ib. c. 9. totum.

§. VII.

rum Germa-
nia olim a
Gallia fuerit
separata.

nec provincie
vni primarie
inserte vel
vnite.

Ex dictis patet, quid respondendum sit oggerenti-
bus, deberi Gallis regnum Germaniæ, in quibus super-
fuerint aliquamdiu generis Carolini reliquiæue dicam,
an quisquiliæ? Æterno enim iure Gallia & Germania
separata in diuisione Metensi & pactis Virodunensibus
sunt, quæ neutrius domino etiam ex vltima posteritate,
in alterum quidquam licuisse voluerunt *aa*). Deinde
quod ad ipsas attinet Germaniæ provincias, peculiare
regnum eæ omni tempore constituerunt, numquam
Franciæ Cis vel Trans Rhenanæ ita penitus coniunctæ,
vt in vnum veluti corpus coaluerint *bb*).

aa) Vid. etiam *lit. p*)

bb) Videri quidem posset, insertas esse singulas provincias Franciæ
matriei, legentibus in Chron. Belg. Ioann. a Leidis l. 4. c. 26. Pipi-
no mortuo cum fratre suo Carolo, pater regna Caroli filii sui Imp-
rio INCORPORAT cum tota Alemannia: aut in Eginhardi vita
Carol. M. Bellum cum Saxonibus ita est finitum, vt Francis ADV-
NATI vnus cum iis populus efficerentur. Verum enim vero quæ
fuerit illa adunatio, Wittich. *annal. i.* exprimit: *Ob id* (sacra chri-
stiana suscepta) *qui olim socii & amici erant Francorum, iam fra-
tres & quasi VNA GENS ex christiana fide, veluti modo videntur,
facta est.* Sacrorum igitur communio; non iurium morumque
sancita est. Deinde quod non incorporata sint, quod Chronici
vocabulum est, vel hoc sit satis testimonium, quod singulæ vocatæ
sint ad Comitias in causis quoque exterorum. Sic *ann. 823. con-
uentus habitus est, in quo non vniuersæ Franciæ primores, sed de
orientali Francia, Saxonia, Alemannia, atque Alemanniæ contermi-
na Burgundia & regionibus Rheno adiacentibus adesse iussi sunt, in
quo, præter legationes, duo fratres Wilforum de regno controuer-
siam habentes, venerunt.* An. Franc. & Bertin. Sic *ann. 870. Sla-
uorum Dux Rustiz in Ratisp. Comitias, Francorum & Boioariorum
& Sclauorum iudicio luminibus oculorum priuatus est.* An. Franc.

CAPVT

C A P V T V.
DE IVRE SACRORVM
IN GERMANIA.

§. I.

Sed & res sacrae Germanorum huius septennii quamlibet strictim modiceque, attingendae sunt: quarum determina condicio e vitis praesulum, in aula negotiisque regis versatorum, supra delibatis partim elucescit; clarius autem e dicendis.

§. II.

Sedem apostolicam tum occupauerat, turpi commendatione ex nequitiae stabulo protractus, Ioannes X. eodem, quo Conradus anno, supremus Romanorum Pontifex constitutus, quem & ipsi Romanenses auersantur. Et licet eius nullae partes in Conrado & Henrico eligendis ceterisque regni negotiis interuenerint: concilio tamen Altheimensi legatum suum cognominem, Ortonensium Episcopum interesse voluit, tranquillitatem pristinam laceris Germanorum rebus, quantum in se esset, redditurus a).

Pontifex legatum ad Concilium Altheimense mittit.

H

§. III.

- a) Concilio Altheimensi annum 916. totum tribuendum asseuerauerim, quandoquidem mense Martio nonnulli; alii Septembri coactum illud esse contendunt. Ineunte anno forte conuocatum, forte locis etiam diuersis continuatum est eo vsque, dum XII. Cal. Octobr. decreta conciperentur, quorum summam exhibet Auent. p. 292. & ex eo Goldastus & Centur. Magdeburg. Legatum Pontificis *Hortensium* imperitiores vocant; sed perperam. Orta enim est Etruriae oppidum, ad quod Albericus Marchio ab Alberto Spoletano occisus est. Blondi *inclin. Roma decad. 2. lib. 2. p. 180. 187.* Ceterum de iure pontificis nihil inuenimus, nisi quod Bremensium Episcopo pallium dedisse perhibetur apud Stadensem ad ann. 915.

§. III.

Episcopi ma-
gistratibus
suis, h. e. Re-
gibus olim.

iam ducibus
parent:

Reliqui omnes, qua patet vastissima Germania, sacri ordinis homines adhuc regi paruerunt omnes, ad nutum monentis vocantisque intenti *b*): quin ab eo constituti & depulsi loco sunt *c*). Superiorum quidem temporum indulgentia aliqua Episcopis elargita est; at inferenti ævi curriculum *provinciarum dominis* subiecit eos singulos *d*).

§. IV.

b) Eccard. de Caf. S. Gall. *Iubentur a rege tum quidem Arnulpho Episcopus, (Constantiensis, Salomo,) & ipsi (Comites Sueui) sub banno pacis ad aulam Magontie venire. Ditmar. lib. 1. Sigismundus, spiritalis pater & pastor orientalium, sanctæ Halberstadenfis Ecclesie presul per legatum concite ad ipsum ab rege Conrado directum monitus est, ut vinctos (Henricum & uxorem, confanguineos) solueret & suimet presentiam differret.*

c) Ut Conradus, reiecto Leidrado, quem clerus populusque Bremensem elegerat episcopum, Vnni pratulerit, virga pastorali ornatum, lege apud Stadenf. l. c. & in Henr. Wolteri Chron. Bremens. Eccard. c. 5. *Engilbertum electum Conrado directum ille omni honore dignatum S. Galli fecit esse vicarium. Innumera sunt exempla, quibus electi Episcopi & Abbates ad reges ablegati demum vel repudiati sunt vel confirmati, quibus cumulandis chartarum onerare nolumus. Hinc quoque ratio patet, qui Conradus in variis Germaniæ monasteriis delitescere potuerit inter Sueuos & Saxonicos Antistites, cum tamen in prouincias nihil sibi iuris vindicari vmquam.*

d) Audiamus primo Ditmarum in *Script. Leibnit. p. 330.* ita differentem: *Reges nostri & Imperatores, summi rectoris in hac peregrinatione prepositi, hoc soli ordinant, meritoque præ ceteris pastoribus suis possunt, quia incongruum nimis est, ut hi, quos Christus sui memores huius terræ principes constituit, sub aliquo sint dominio, absque eorum, qui exemplo domini benedictionis & coronæ gloria mortales cunctos præcellunt. Audiui tamen nonnullos sub Ducum & quod plus doleo, sub Comitum potestate, magnam sustinere calumniam quibus nil licitum est, nisi quod scilicet amatoribus suis prodest.*

§. IV. Ceterum, qui fuit æui stupor, religionem & quæ Dei sunt parum pensi habuisse deprehenduntur, cum mu- nera licitantibus proposita vel pretio emta e) vel adula- tione

dest. Impia namque potestas, cum domino id consentiente recte dominantes premit, dilatata crudelitate mox fuerit. Verba sub- obseura sunt; quantum autem colligi potest, execrari viderur mutationem quamdam circa subiectionem Episcoporum, qui cum olim coronatis tantum & iniunctis principibus paruerint, iam no- uis dominis addicti sint, respiciens ad ea forte, que hic subiicio. Iam enim ann. 889. Poppone Thuringorum duce annuente Maguntie præsul datus est Sunto. Regin. ad istum annum. Sic condemnati sunt Saxonici Episcopi, quod Synodo Altheimensi interesse detre- ctauerint. Testantur enim ætate suppres scriptores, quod dissi-idium inter Regem Conradum & Henricum Saxonie Ducem valde anxios habuerit Episcopos, vtri se parti permitterent. Et sunt, qui autument, Romani Pontificis iussu ad pacandam Germaniam coiuisset sacerdotes, non auctoritate Regis adductos. Denique no- tissimum est, quid potestatis circa sacra exercuerit Arnulphus in Boiaria, quod ipse ille Ditmar. eodem loco describit: *Eo tempore fuit in Bauaria quidam Dux Arnulphus nomine, præclarus in men- te pariter & corpore, qui omnes episcopatus in his partibus consti- tuitos sua distribuere manu singularem habuit potestatem, seq. Bur- cardus Sueui vidua Constantiensium Augensiumque Antistites vocat in Comitibus. Eccard. c. 10. Ad vltimum id quoque tenendum est, defunctorum bona Episcoporum ad reges seu territorii dominos transiisse, quod innuere videtur. Eccard. de Cal. c. 1. *Scrinia (Hat- tonis defuncti) palatio addicta sibi (Salomoni) non proderant.**

e) *Istis etiam temporibus viguit Simoniaca heresis in tantum vt etiam publice venderentur Episcopatus &, qui plus dabat Episcopatum accipiebat: nec erat aliquis Episcoporum aut virorum Ecclesiasti- corum, qui zelo iustitie ductus cum Imperatore aut rege ageret, vt hoc nefas prohiberet. Et quia nemo erat Christianorum, per quem hoc malum corrigeretur, misit Deus flagellum paganorum. Gobel.*

tione artibusque variis emendicata f) vilissimis mandata sint hominibus dicam, an ab dominibus g)? quæ vastationem quidem & continuas clades a barbaris vtriusque sacris ædibus illatas ad rauium usque deplorarent h); in cultu

Perf. Cosmodr. et. VI. c. 44. Constantie diaconatus pretio emtus. Eccard. c. 5. Henricus iuxta urbem Mersburg congressus (cum Vngri) votum vouit pro victoria adipiscenda, sese heresi Simoniacam de regno suo exterminaturum. Chron. Mindens. ap. Leibnit. Plenius Centur. Magdeburg. ex Liuthprando.

f) Vir domini (de Episcopo Constantiensi, Salomone loquitur) videns se etate iam grauescere, post pascha, proximum adiit palatium & omnia loca, quæ Constantiam siue ad alia monasteria studio proprio vel regum conquistuit munificentia, chartis & sigillis tum regis Conradi fecit roborari. Abbatie Fabariensis, quam miris artibus S. Gallo acquisiuerat, fere omnium locorum Chartæ in S. Gallo adhuc hodie seruantur armario. Eccard. de Cal. c. 5.

g) Vt dubitem, transcriptæ ad æternam dedecoris memoriam confessiones monachorum faciunt, qui fere ob nullam rem Cæsares extulerunt magis, quam quod fomenta corpori & saginam ventri eorum adhiberent, cuticulamque curarent & perungerent. Præ omnibus, inquit sæpe commemoratus Eccard. cap. 1. Carolus rex (Crassus) conuiuia nobis hilariter facere iuenit, ipse qui S. Othmari hebdomada ipse propositor & pincerna, per triduum de vico Steinhelm seruiuit volatiliaque nos edere fecit. Sic eodem narrante, conuiuia fratribus duodecim diebus in anno, Kalendis singulis, hilariter facere iuenit Salomon. Quumque festiuos Conradi apud S. Gallum lusus longa serie recenluisset, raro, inquit, conobium aliud incundius, quam S. Galli floruit, c. 10.

h) De quibus multa leguntur in Chronicis. Præterquam autem quod hinc Vngri, illinc Nordmanni cædibus & incendiis omnem permiserent Germaniam, multos quoque a suis hominibus, suorum sacerorum fideique sociis, occisos fuisse reperias e. g. Othbertus, Argentinenfis Episc. an. 914. Regiuillano teste; Bernhardus Spirensis

cultu autem multitudinis inexcuperabilium superstitionum anfractus impeditæ atque circumactæ ne hilum quidem mouerentur.

§. V.

Et ista quidem sunt, quæ nobis super argumento fat ancipiti commentari in mentem venit & per doctrinæ ingeniique vires licuit. Quantula ea cumque videantur, delineant tamen aream, cui magna structura facile inædificari potest; quod ipsi facere poteramus, ni legentium meditationes pascere, quam onerare aures maluissimus. Nec nouitatis exprobrationem valde exhorrescimus. Qui enim nouum sit, quod quam plurimis antiquitatum patriarum indagatoribus, vetustioribus, recentioribus, se ingessit, quodque si disertis verbis minus expresse- runt, penes animum subolfecerunt? Lehmannum in primis miror, cui nostri argumenti euidencia adeo præstrinxit oculos, vt quo se cumque verteret, torqueret, retorqueret; temperare non potuerit, quin excidissent plura in fauorem huius sententiæ dicta: Schatenum deinde, & Conringium, & Monzambanum seu quisquis auctor est libri de statu Imperii Germanici, & qui ante prima signa collocandus erat, Illustrem Consil. Int. de Coccei quorum labores i) & facem nobis præulerunt in plurimis & in nonnullis otium fecerunt. Sed hisce adferendis supersedere fere poteram. Qui enim rationibus parum; auctoritatibus minus mouentur: & ipse, si auctoritates sequi vellem, non paullo aliter sentirem. Quid-

Conclusio
amouet noui-
tatis suspicio-
nem.

H 3 quid

sis ann. 913. a Comitibus duobus oculis orbatus in carcere magno cruciatu enecatus est. Lehm. Chr. Spirens. Multi enim illis temporibus etiam nobiles latrociniis insudabant. Regin. Cont. ad an. 920.
i) Vid. c. 4. lit. m.

quid demum huius est, nullius iuribus, vt fieri nequit, ita nec ipsi volumus vt fraudi sit; Deo potius & optimo cuique gratum & acceptum.

CAPVT VI.
DE DIPLOMATIS ET SCRI-
PTORIBVS CONRADI I.

§. I.

Liceat nobis pace lectoris tumultuaria opera ad calcem adiicere indicem monumentorum, e quibus historiam Conradi I. hauriri & suppleri posse arbitramur. Atque hic *diplomata* regis merito in fronte collocamus, quorum aliqua fragmenta Cap. II. ipsi exhibuimus. Numerum octenarium ea vix excedunt: plura saltem nobis, licet horum cimeliorum arculas sedulo excusserimus, inuenire non contigit. Primum monachis Fuldens. datum exhibet Brower. Ant. Fuld. p. 282. alterum Tollnerus in *Cod. diplom. Palat.* p. 17. aliud Schaten. in *Annal. Paderborn.* pap. 145. aliud Stangefol. in *Westphalia* p. 172. aliud Hedamus in *Episc. Vltraiect.* p. 255. & Ioann. a Leidis in *Cbron.* aliud denique Freher. in *orig. Palat.* p. 174. & Heilwigius in *Antiq. Laurisheim.*

§. II.

Quod ad *scriptores* attinet, Conradus, qui vitam & res gestas suas ex instituto consignaret, nactus est e veteribus neminem. Quamobrem contentos esse nos oportet narrationibus eorum, qui, vt instituto suo satisfacerent, in serie rerum Conradi historiam quoque attigerunt. In his primus est *Wittichindus* ille Corbeienlis, copiosus & apertus scriptor, cuius *Libros III. de Saxonum rebus*

rebus gestis H. Meibomius Tom. I. notis suis illustravit: cui iungimus *Ditmarum Martisburg. Episc.* in eodem argumento versantem; sed Saxonibus suis addictiorem: restitutum atque editis hucusque exemplis longe plenior emendatioremque exhibet Leibnitius in scriptoribus suis. Sequitur *Eccardus* triualis scriptor *de casibus S. Galli*, quem Goldastus edidit in *tomis rerum Alemann.* Denique *Liuthprandus Ticinens. Diac.* cuius *historiarum libros VI.* caute legendos suo tomo inseruit *Iust. Reuberus.*

§. III.

Præter hos superunt multi *chronicorum compilatores.* Quo pertinet *Abbas Prumiensis*, luculentus fideque dignissimus auctor: *Hermannus Contractus*, quem plenior dedit *Christ. Vrtisius tom. I. Marianus Scotus* diffusior est in nonnullis. *Chronicon Laurisbeimense* amice conspirat cum *annal. Franc. Fuld.* accuratum est in primis, ut & *Chronicon breue S. Galli* apud *du Chene tom. 3. & Annales Hepidani, Lambertus Schafnaburg.* quo, *Barthio iudice*, nemo politius inter veteres Germaniæ res litteris commisit, in computatione annorum deprehenditur omnium diligentissimus. *Sigebertus Gemblacensis* itidem fecundus est, nec tam multis nugis oneratur, ut *Sigfridus Presbyter.* *Albertus Stadenfis* forte nimium credulus est. *Otto Frisingensis & Gothefridus Viterbiensis* copiosi quidem sunt; at non ita comparati, ut iis ubique fidere queamus, utpote ab antiqua rerum memoria nimium remoti. His accedunt sequiores nonnulli alii: *Gobelinus Persona, Wernerus Rolewink, Henricus Bodo* in *Syntagm. Gandesheim. Regionillanus* a *Schiltero* editus: *Auentinus: Annales Heremi deiparæ matris* a *Christoph. Hartmanno* producti: *Hugwaldus Mutius: Ioann. a Leidis & Ægidi-*

Ægidius de Roya in Script. Belgicis Fr. Swertii: Cranzius: Chronographus Saxo, qui sequuntur fere vestigia ceterorum; afferunt tamen e peculiaribus documentis quædam noua.

§. IV.

E recentioribus Conradi I. res gestas articularius proposuit *Nicol. Schatenus in Annal Paderborn.* qui non solum annos accurrate digere conatus est; sed & res ipsas luculenter enarrauit: ac licet ipse quoque suos manes patiat, in hoc negotio tamen eo vix carere possumus. *Henr. Baclerus in rebus Seculi X.* circa Conradum adstrictior est neque multa adfert singularia. Qui fit igitur, inquis, ut in tanta scriptorum omnis generis & omnium ætatum copia de monumentorum paucitate & penuria conqueraris? Verum enim vero isthæc euoluentibus patet, quam pauca sint, quæ ad Conradum pertinent, ut haud raro integrum volumen perlustrandum sit, in quo vix aliquot versiculos inueneris, qui faciant ad institutum. Præterea alter alterius scrinia bona fide compilauit, ut, peruolutis aliquibus e vetustioribus, ceterorum lectione, nisi fabulas ames, supersedere possis: quod facile probatu est. Sed nos iam hoc non agimus; quin eo velis remisque contentimur, ut portum tandem aliquando consequamur.

off Carolingus
ribus, vt fieri
Deo potius
 VI.
 ET SCRIBI
 ADI L.
 uaria opera ad
 ntorum, e quibus
 suppleri posse ar
 s merito in fronte
 ta Cap. II. ipsi ex
 vix excedunt:
 rum arculas (e
 te. Primum
 er. Ant. Fuld.
 Palat. p. 17. aliud
 ind Stangefol. in
 ise. Vtriusq. p. 25.
 que Freher. in orig.
 Lawisheim.
 nradus, qui vident
 aret, nactus esse
 contentos esse
 vt instituo
 toriam quoniam
 blindus ille
 us Libro: Sacram
 ritus

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
 Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8

TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27

TIFFEN® Gray Scale © The Tiffen Company, 2007

A	1	2	3	4	5	6	M	8	9	10	11	12	13	14	15	B	17	18	19
		R	G	B			W	G			K			C	Y	M			